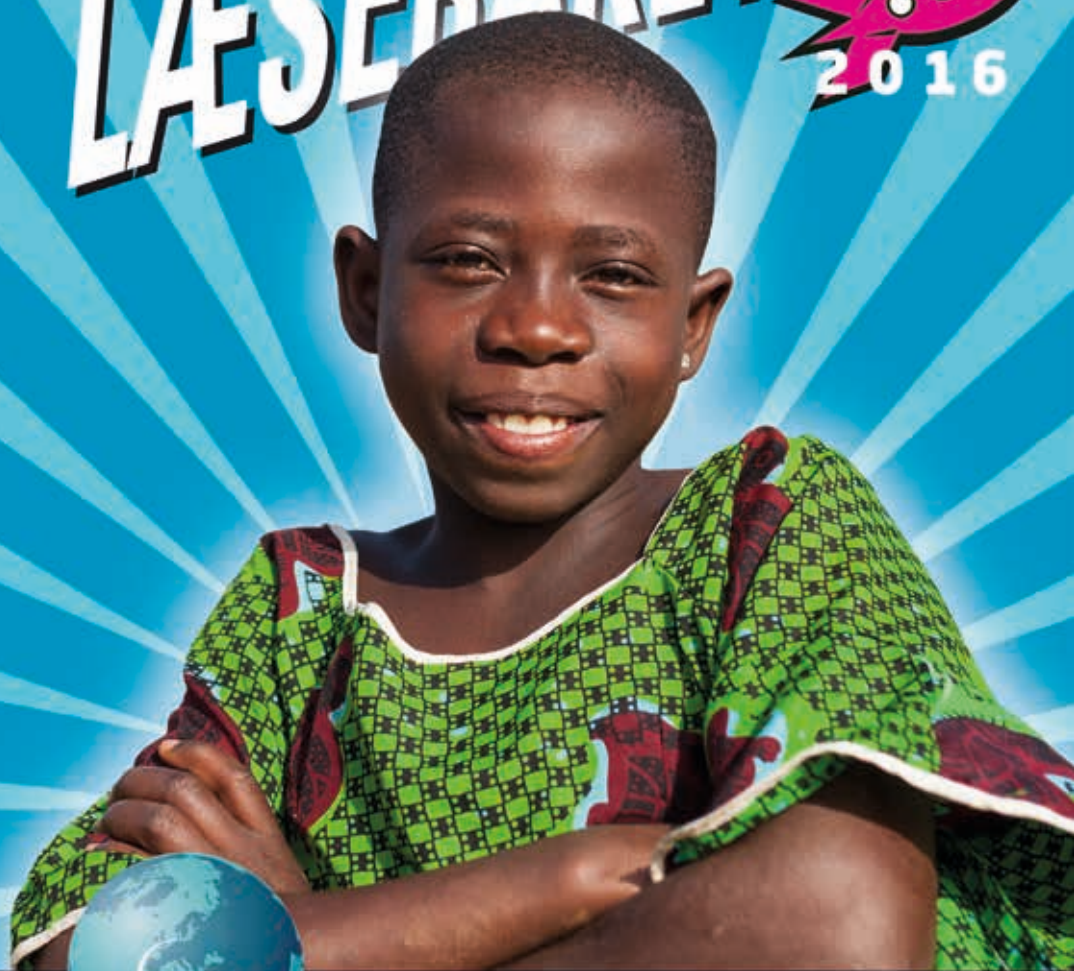

* HELE VERDEN I SKOLE *

LÆSERAKETTEN

2016

BURKINA FASO

IBIS ER OBSERVATØR I

OXFAM

IBIS

Uddannelse skaber udvikling

**Kære elever, lærere
og forældre**

LæseRaketten er
på Instagram
- følg os på [@ibisdk](#)
Del jeres egne oplevelser og
tanker med LæseRaketten.
Brug hashtagget
[#LæseRaketten](#)

**I 2015 indsamlede
danske elever 870.000 kr.
Det svarer til, at flere end 2.100
børnearbejdere i Guatemala
kan komme i skole. Tusind tak!
Se hvordan I kan samle ind på side 48.**

LÆSERAKETTEN

Alle børn har ret til uddannelse.
IBIS er med til at sikre, at alle børn i verden kommer i skole.
Når du læser historierne i LæseRaketten, er du med til at sætte fokus på børns ret til at gå i skole.

IBIS
Uddannelse skaber udvikling

LÆSERAKETTEN

2016

■ Velkommen til LæseRaketten 2016 / **4**

■ Turen går til Burkina Faso / **6**

TRIN 1 OG HØJTLÆSNING

Teïdo passer dyrene / **8**

AF DORTHE NIELSEN

Flugten / **18**

AF SANDRA SCHWARTZ

Ædedolken – et afrikansk eventyr / **28**

AF NILS HARTMANN

■ Teresa og postkortene / **38**

■ Esvin og postkortene / **40**

■ Bliv klog på Burkina Faso / **42**

■ Send Burkina Fasos børn i skole / **46**

■ Skolen kan ikke vente / **48**

TRIN 2

Fatoumatas travle dag / **50**

AF DORTHE NIELSEN

Eventyrbogen og iPad'en / **56**

AF NANNA FOSS

Djumansi tilhører lobi-folket / **64**

AF DORTHE NIELSEN

Telefonfis / **70**

AF MICHAEL KAMP

Sekouba spiller i et band / **80**

AF DORTHE NIELSEN

■ Send verdens børn i skole / **86**

■ Verden har fået nye mål / **88**

TRIN 3

Anna og demokratiet / **90**

AF DORTHE NIELSEN OG ZEMBA SOUMAILA

Uddannelse skaber fred / **96**

AF DORTHE NIELSEN

Min oldefar er storfanger / **102**

AF LINDA LASSEN

Velkommen til

LÆSERAKETTEN

2016

I 15 år har vi sammen kæmpet for alle børns ret til at komme i skole. Vi har halveret antallet af børn, der ikke går i skole. Så vores fælles kampagne Hele Verden i Skole virker! Men der er stadig 58 millioner børn, som ikke kommer i skole. De oplever aldrig glæden ved den første skoledag. De oplever ikke at læse en rigtig god historie, at læse undertekster på en engelsk tv-serie eller at gå på internettet og finde alle mulige oplysninger. De kan ikke skrive en sms.

Det bør være sådan, at alle børn i verden får mulighed for at gå i en god skole og lære alt, hvad de har brug for, så de kan få et godt liv og klare sig selv, når de bliver voksne.

Derfor har verdens ledere besluttet, at i 2030 skal alle børn gå i skole – men ikke en hvilken som helst skole. Det skal nemlig være en god skole, hvor eleverne modtager kvalitetsundervisning. Det betyder, at alle skal undervises af dygtige lærere, og at der er bøger til alle elever. Skolen skal lære eleverne om menneskerettigheder, om at skabe fred i verden, og om hvordan vi passer bedre på jorden.

Ud over retten til kvalitetsuddannelse så har verdens ledere vedtaget 16 andre mål, som alle lande skal opfylde senest i 2030. I kan læse mere om målene på side 88 her i bogen og på vores hjemmeside. Det er vigtigt, at I kender målene. I 2030 er det jer, der er voksne og skal være med til at bestemme, hvordan verden skal se ud.

Når I læser i LæseRaketten, så er I med til at sikre god uddannelse for alle børn i verden, og I er med til at gøre en forskel. Samtidig lærer I om, hvordan uddannelse kan være med til at hjælpe mennesker ud af fattigdom. Hvis man får en uddannelse, er der større chance for at få et arbejde, så man har penge til at forsørge sin familie og sende sine egne børn i skole.

I dette års LæseRaket kan I læse om børn og unge i Burkina Faso. I kan læse om deres hverdag, som ofte ser meget anderledes ud end jeres. Og I kan læse om deres håb og drømme for fremtiden. Halvdelen af befolkningen i Burkina Faso er børn og unge under 15 år. Det er vigtigt, at de får en god uddannelse og kan være med til at skabe udvikling i deres land.

Rigtig god læselyst,
de bedste hilsener

Helle Gudmandsen
Leder af Hele Verden i Skole

TUREN GÅR TIL Burkina Faso

Der er 6.568 km i fugleflugtslinje fra København til Ouagadougou, som er hovedstaden i Burkina Faso.

Sekouba

Hamidou

Teïdo

Fatoumata

Djumansi

Anna

Burkina Faso ligger i Vestafrika. Det grænser op til landene Mali, Niger, Benin, Togo, Ghana og Elfenbenskysten. Landet er 274.200 km² - det er 6 gange større end Danmark. Der bor cirka 18 millioner mennesker.

Burkina Faso ligger tæt på ækvator og har tropisk klima. Mod syd er der marker, skov og savanne. Nordpå er der ørkenagtig steppe. Området hedder Sahel og strækker sig som et bælte tværs over hele Afrika. Der er to årstider - regntid og tør tid.

Burkina Faso har været fransk koloni. Landet blev selvstændigt i 1960. Det officielle sprog er fransk, men der er 60 forskellige folk i landet og lige så mange lokale sprog. Pengene i Burkina Faso hedder CFA franc - 100 CFA er cirka 1 krone.

De fleste mennesker i Burkina Faso bor på landet. De dyrker majs, hirse, durra, ris, sesam, jordnødder, bønner og mango. Mod syd dyrkes også bomuld, som sælges. Burkina Faso er det land i Afrika, der producerer mest bomuld.

Teïdo

Teïdo passer dyrene

TEKST: DORTHE NIELSEN · FOTO: WILLIAM VEST-LILLESØE

Faktisk hedder jeg rigtig Hamadou. Men alle kalder mig Teïdo. Det er mit kælenavn. På mit sprog betyder det lykke. Min mor siger, at de bare var glade for, at der kom en dreng i familien. Jeg har nemlig fire store søstre. Også to mindre. Jeg er altså stadig den eneste dreng i min familie. Jeg er otte år.

A young goat with brown and white spots is running on a dirt path. The background shows a rural landscape with green trees and a blue sky with white clouds. The text is overlaid on an orange rectangular background.

Det er mig, der passer vores dyr. Vi har tre køer og en kalv og otte geder. Hver dag tager jeg dyrene med ud, så de kan finde noget at spise. I min landsby passer vi dyrene sammen. Landsbyen hedder Banguel. Den ligger tæt på Sebba, som er en stor by. Vi er mange hyrder, der mødes hver dag. Vi hjælper hinanden. Vi står tidligt op. Når det er lyst klokken seks, går vi af sted.

Det er meget varmt at løbe rundt og passe på dyrene. Så det er rart at holde en pause i skyggen. I dag står jeg sammen med Ali og Hamadou. Vi har en hyrdestav og en flaske vand med. Vi binder flasken fast på staven – det er nemmest.

Selv om vi står under træet og snakker, så ved vi altid, hvor dyrene er. Det er bare noget, vi ved. Vi kender vores egne dyr. Måske ligner de hinanden, men vi kender dem alligevel. Mit favoritdyr er vores sorte ko. Den er så flot. Den er gået langt væk. Men den lille ged er også ret sød.

Lige nu har dyrene nok at spise. Det er, fordi det har været regntid. Så nu er planterne grønne. Men i den tørre tid er det svært for dem at finde føde. Så må de gå længere og længere væk for at lede – og vi må følge med. Vi går mange kilometer hver dag sammen med dyrene. Gederne kan godt klatre i træer. De vil have fat i alle de grønne blade.

Det her er vores hus. Vores køkken er et hus for sig selv. Og så har vi også et lille sted, hvor vi tørrer hirse. Vi har selv marker med hirse, som vi spiser meget af. Vi bruger det til at lave tô – det er en slags hirsegrød, som vi spiser med sovs til. Sovsen laver vi af grøntsager. Det er min yndlingsmad. Vi spiser det tit både om morgenen og om aftenen.

Jeg har et stort ønske – og det er at komme i skole. Min bedste ven Bassirou går i skole. Og der er flere i landsbyen, der går i skole. Jeg vil gerne lære at læse og regne. Min far siger, at det måske kan lade sig gøre. Han har ikke selv gået i skole. Ingen i min familie har gået i skole.

Men jeg ved ikke, hvem der skal passe dyrene, hvis jeg skal i skole hver dag. Skolen ligger tre kilometer fra vores landsby. Men jeg kan sagtens gå derhen sammen med de andre. Jeg håber, min far finder ud af at sende mig i skole.

På hjemmesiden kan I se en film, hvor Teïdo passer dyrene. I kan få mere at vide om alle nomadernes dyr - geder, køer, æsler og kameler. Der er små film om dyrene. I finder også en opskrift på Teïdos yndlingsmad tō.

heleverdeniskole.dk/teido

Flugten

TEKST: SANDRA SCHWARTZ · ILLUSTRATIONER: ANJA GRAM

**Alaa og hendes mor og far
bor i et land med krig.
Deres by og hus er ødelagt, de har mistet alt.
Alaa har svært ved at sove om natten.
Når hun lukker øjnene,
drømmer hun om brag og bomber.**

**Nu vil hendes far flygte.
Der er ingen fremtid her.
En båd skal sejle dem til et andet land.**

**"Jeg er bange," siger Alaa. Hun snøfter.
Hendes far giver hendes hånd et klem.
"Det ved jeg," siger han.
"Vi skal sige farvel til mor."**

Alaas mor skal ikke med.

Der var ikke penge nok.

"Ser jeg dig igen?" Alaas stemme ryster.

"Om Gud vil." Alaas mor kysser hende.

"Du er mit håb."

**Alaa og hendes far går og går.
De er mange hundrede mennesker,
og det er mørkt.
Alaa er tørstig, sulten og meget træt.
Hun er holdt op med at tælle dagene.
"Du må ikke slippe min hånd!"
skænder hendes far.
Han er bange for, at hun bliver væk.**

**Båden er lille. Alt for lille.
De sidder så tæt, at ingen kan røre sig.
"Der var engang en pige,
som gik i skole og legede."
Alaas far fortæller historier
for at holde sig vågen.
Flere børn græder. Der lugter af sved og angst.
De sejler i flere dage.
Det er heldigt, at havet er roligt.
Så får de øje på en anden båd.**

**Nogen rejser sig op og vinker,
og båden tipper.
Vand trænger ind, og båden vender rundt.
Alaa ryger i vandet.
Det er iskoldt og mørkt.
Alle skriger. De fleste kan ikke svømme.
De synker ned i det kolde dyb. Også Alaa.
En hånd griber fat og hiver hende op. Far.
”Kæmp, Alaa, for din mor!” råber han.**

**Alaa vågner på stranden. Alene.
En fremmed mand er ved at pakke
hende ind i et tæppe.
Han løfter hende blidt op.
"Far," hvisker hun svagt.
Så med mere kraft. "Far!"
Manden bærer hende hen til de andre,
der er reddet.
De er ikke mange. Alaa råber.
Så hører hun en kendt stemme.
Det er hendes far.
"Alaa, mit håb, du lever!" hvisker han
og tager hende i favnen.**

Ædedolken

- et afrikansk eventyr

TEKST: NILS HARTMANN · ILLUSTRATIONER: DORTE KARREBÆK

For længe siden boede en skovhugger og hans kone i et lille hus i en stor skov. De havde været gift i mange år. Så helt unge var de ikke. Nu gik de og glædede sig. De skulle nemlig have deres første barn. Det blev en dreng, og han var stor. Meget større end andre nyfødte børn. Ikke så snart var han født, før han skreg: "Jeg er sulten!" Skovhuggerens kone lagde drengen til sit bryst. Han suttede løs og guffede i sig. Hun havde slet ikke mælk nok i sine bryster til den kæmpestore dreng. Når de stillede en skål mad foran ham, var den tømt i løbet af nul komma fem. "Ih, du milde!" sagde skovhuggeren. "Og han er jo stadig kun en baby!" De kaldte deres dreng Ædedolken. Det var godt nok et fjollet navn. Men hvad skulle de ellers kalde ham?

Ædedolken tog for sig. Og han blev ved. Han åd og sked og bøvsede. Han tømte den ene gryde yamsgrød efter den anden til morgenmad. Han gumlede fjorten bananer i sig til frokost. Og han slugte fire kyllinger til aftensmad. Da han var en måned gammel, kunne han sætte en hel kalkun til livs. Hvis hans mor sagde til ham: "Nu må du da være mæt min søde dreng." Så svarede Ædedolken: "Giv mig en kylling til!" Og det fik han.

Noget nemt barn var det altså ikke. Men skovhuggeren og hans

kone var lykkelige, for de havde jo kun ham. De kyssede drengen og aede og puttede ham, når han skulle sove. ”Godnat, søde dreng,” sagde de og klappede Ædedolken på hovedet.

Som tiden gik, blev skovhuggeren og hans kone klar over, at de ikke bare havde fået et barn. De havde også fået et problem. Men de sagde til hinanden, at de ville gøre alt for deres søn. Og så måtte de jo også holde det. Hver dag måtte de arbejde hårdt for at skaffe mad til knægten. Men de bed tænderne sammen og knoklede løs, for de elskede deres dreng.

De kunne være gået til medicinmanden med ham. Men det gjorde de ikke. De regnede jo med, at det var noget, der gik over af sig selv. Men Ædedolken blev bare større og større. Da han fyldte fem, var han stærkere end sin far. Han åd for ti, men gjorde ikke dagens gavn. Han sad bare i køkkenet og gumlede i sig.

En dag blev det for meget for skovhuggeren. ”Min søn,” sagde han. ”Det er på høje tid, at du giver en hånd med ved arbejdet i skoven.” ”Okay, far,” sagde drengen. ”Skaf mig en økse, så skal jeg hjælpe dig.” Skovhuggeren skyndte sig hen til smeden og købte den bedste økse, han kunne finde. Men da Ædedolken så øksen, gav han sig til at le. ”Far,” lo han. ”Hvad vil du have, jeg skal stille op med sådan en lille økse? Skaf mig én, der har et skaft så langt som et ungt baobabtræ og med et blad så stort som ladet på din vogn.”

Sådan en økse kunne faren ikke finde hos smeden. Han måtte have ham til at fremstille den. En uge efter var øksen færdig. Smeden hjalp skovhuggeren med at få den store økse op på ladet af hans vogn, og så kørte han hjem. Denne gang var Ædedolken tilfreds. ”Tak, far,” sagde han. ”Nu kan jeg arbejde for dig. Fortæl mig så, hvilke træer jeg skal fælde.”

Næste morgen tog skovhuggeren sin søn med langt ind i skoven. Han pegede på en stor gruppe gamle træer og sagde: ”Her står

nok 200 træer. Kan du fælde dem for mig, min søn?" "Ja, det er ingen sag," svarede drengen. "Overlad du det trygt til mig." Så kørte skovhuggeren glad hjem igen. Ikke så snart var faren kørt, før Ædedolken greb fat om den kæmpestore økse. "De her træer kan blive til kævler, og de her kan blive til brænde," sang han, mens han svang øksen over hovedet og huggede vildt omkring sig. De store træer faldt med nogle kæmpe brag. Før mørket nåede at sænke sig, var alle træerne hugget omkuld. Det var, som om en orkan var gået gennem skoven. Glad og fornøjet vendte Ædedolken hjem. Og den aften åd han et helt lam.

Den næste dag gik rygtet fra mund til mund. Alle talte om den kæmpestore dreng og hans enorme kræfter. Skovhuggerens søn blev kendt på hele egnen. Ja, det varede ikke længe, før nogle mente, at der nok var noget farligt ved Ædedolken. Til sidst var de nødt til at sige det til hans far. "Lyt hellere til et godt råd," hviskede de til ham. "Det er lettere at slippe af med ham nu, mens han stadig kun er et barn." Det var bittert for skovhuggeren at høre på den slags. Først blev han vred. Derpå blev han ked af det. Og så gik han sin vej dybt ind i skoven. Han kunne slet ikke få sig selv til at fortælle sin kone om det, han havde hørt.

Det gik, som folk havde ventet. Jo ældre Ædedolken blev, jo større og stærkere blev han. Hver dag glædede skovhuggeren sig over drengens enorme styrke. For knægten blev bedre og bedre til arbejdet. Nu var det ingen sag at fælde skovens træer, og familien tjente gode penge. Det var ikke så sært, at skovhuggeren og hans kone var stolte af deres søn. Ham kunne de aldrig skille sig af med. Så var det lige meget, at han åd som en hest. Men folk blev ved med at snakke. Og de blev mere og mere misundelige på skovhuggeren og hans kone, der havde den lykke at have en søn, der hver dag bragte familien velstand.

Det efterår, hvor Ædedolken fyldte ti, skulle der være jagt i den store skov. Jægerne indbød skovhuggeren og hans søn til at

deltage. Og så drog de alle sammen ud til den højeste bakke i skoven. ”Din søn er stor og stærk,” sagde jægerne til skovhuggeren. ”Han kan stå neden for bakken og lave støj, så de vilde dyr bliver jaget op mod os.” Det forslag syntes skovhuggeren lød helt rigtigt. ”Løb ned og stil dig for foden af bakken og lav så megen støj, du kan,” sagde han til Ædedolken. I løbet af ingen tid havde knægten fundet et par kæmpe træstammer, som han kunne slå mod hinanden. Og så begyndte han at larme. Det bragede og ragede som det værste tordenvejr. Skovens dyr styrtede frem fra deres skjul, og jægerne plaffede løs. Men nogle af dem havde skumle planer. Nu ventede de bare på det rette øjeblik.

Da larmen var på sit højeste, løb ti af de stærkeste jægere op på bakketoppen. De lænede sig ind mod den kæmpestore sten, der lå deroppe. Så gav de den et skub så voldsomt, at den gik løs og rullede lige ned mod skovhuggerens søn. De regnede selvfølgelig med, at stenen ville ramme drengen og slå ham ihjel. Men Ædedolken havde øjnet faren. I en fart smed han træstammerne fra sig og greb den kæmpestore sten. Med et snuptag fik han løftet den op og bar den hen til den nærmeste landsby. ”Tak for lån!” råbte han og smed stenen midt ind i landsbyen. Fem af de største huse blev knust. Der blev en råben og skrigen, og folk flygtede skræmte til alle sider. Skovhuggeren anede ikke, hvad han skulle stille op. Derfor gjorde han ingenting. I hans øjne var det jo folks egen skyld. ”Så hvad pokker ...” sagde han til sig selv og begyndte at gå hjem.

Men landsbyens mænd fulgte efter ham. ”Skovhugger!” råbte de truende. ”Vi har flere gange sagt dig, at din søn ville bringe os ulykker. Vi forlanger, at du skaffer dig af med ham. Og det skal være nu. Ellers slår vi både dig og drengen ihjel.” Den stakkels skovhugger anede ikke sine levende råd. Han elskede jo sin søn overalt på jorden. Men da han kunne se på mændene, at de mente det alvorligt, måtte han hurtigt finde på noget.

Den næste dag sagde skovhuggeren til sin kone, at han ville gå ud i skoven og fælde et træ til brænde. Og han ville tage Ædedolken med. Dybt inde i skoven gjorde skovhuggeren holdt ved det største træ, han kunne finde. "Skal jeg hjælpe dig, far?" spurgte Ædedolken. "Nej, det træ vil jeg selv have lov at fælde," svarede faren. "Læg du dig i græsset og hvil imens."

Skovhuggeren fik Ædedolken til at lægge sig netop der, hvor han mente, at det kæmpestore træ ville falde, og så gik han i gang med øksen. Han huggede og huggede, så spånerne fløj, og imens faldt sønnen i en dyb og dejlig søvn. Ædedolken sov stadig, da træet begyndte at styrte omkuld. Det havde retning lige imod ham. "Åh, nej," sukkede skovhuggeren og lukkede øjnene. Han ville ikke se på, at hans søn blev knust.

Men braget vækkede drengen. Og netop som træet faldt, rakte han armene op og greb om stammen med sine mægtige hænder. Så rejste han sig op og smed træet op på ryggen. "Nu slæber jeg stammen hjem. Så har vi brænde nok til resten af året," sagde han og gik.

Men da Ædedolken kom hjem og skulle løfte skovens største træ ned fra sine skuldre, smuttede det ud af hænderne på ham. Skovhuggerfamiliens hus blev knust med et brag. "Undskyld," stønnede drengen. "Pyt," sagde skovhuggeren og lagde hånden på sin søns skulder. "Så galt er det heller ikke." "Nej, vel," sagde sønnen og smilede. Så begyndte faren også at smile, fordi han var så lettet over, at han ikke havde dræbt sin søn. Der gik ikke lang tid, før de sammen havde bygget et nyt hus. Og imens pønsede folkene i landsbyen på, hvordan de skulle slippe af med Ædedolken. For let var det åbenbart ikke.

Nogle uger senere gik skovhuggeren ned til landsbyen for at drikke sig en øl. Og mens han sad der i kroen, lagde landsbyens mænd nye planer. Det varede ikke længe, før en af dem så sit snit til at komme sovepulver i skovhuggerens øl. Ikke så snart

var han faldet i søvn, før mændene bar ham hjem og afleverede ham til hans kone. De nåede lige at lægge en pose popcorn under madrassen i hans seng, uden at hun så det. Der lå han så, den bedøvede skovhugger. Det blev næste dag, før han vågnede. Da han vendte sig i sengen, knasede det, som om hans knogler gik itu. "Åh, min stakkels mand,"

sagde konen. Hun anede ikke, hvad hun skulle stille op. Og så sendte hun Ædedolken af sted for at hente medicinmanden. Så snart han havde lyttet til den underlige knasende lyd, rynkede han panden og sagde: "Den sygdom er slem. Det eneste, der kan kurere den, er frisk krokodillekød." Så begyndte skovhuggerens kone at græde. For hvordan skaffer man frisk krokodillekød? Men Ædedolken stod ved hendes side. Han knyttede sine kæmpestore hænder og sagde: "Jeg tager til den store flod og fanger en krokodille."

Da landsbybeboerne hørte det, godtede de sig. De var sikre på, at drengen ville blive ædt af krokodillen. Men inden mørket faldt på, kom Ædedolken hjem med en stor luns frisk krokodillekød. Så snart faren havde spist det, troede de selvfølgelig, at han ville blive rask. Men når han vendte sig i sengen, knasede det stadig, som om hans knogler gik itu. Så blev medicinmanden tilkaldt igen. "Tja," sagde han og tænkte sig længe om. "Så tror jeg kun, at der er én ting, der hjælper. Han må stryges på maven med en englevinge."

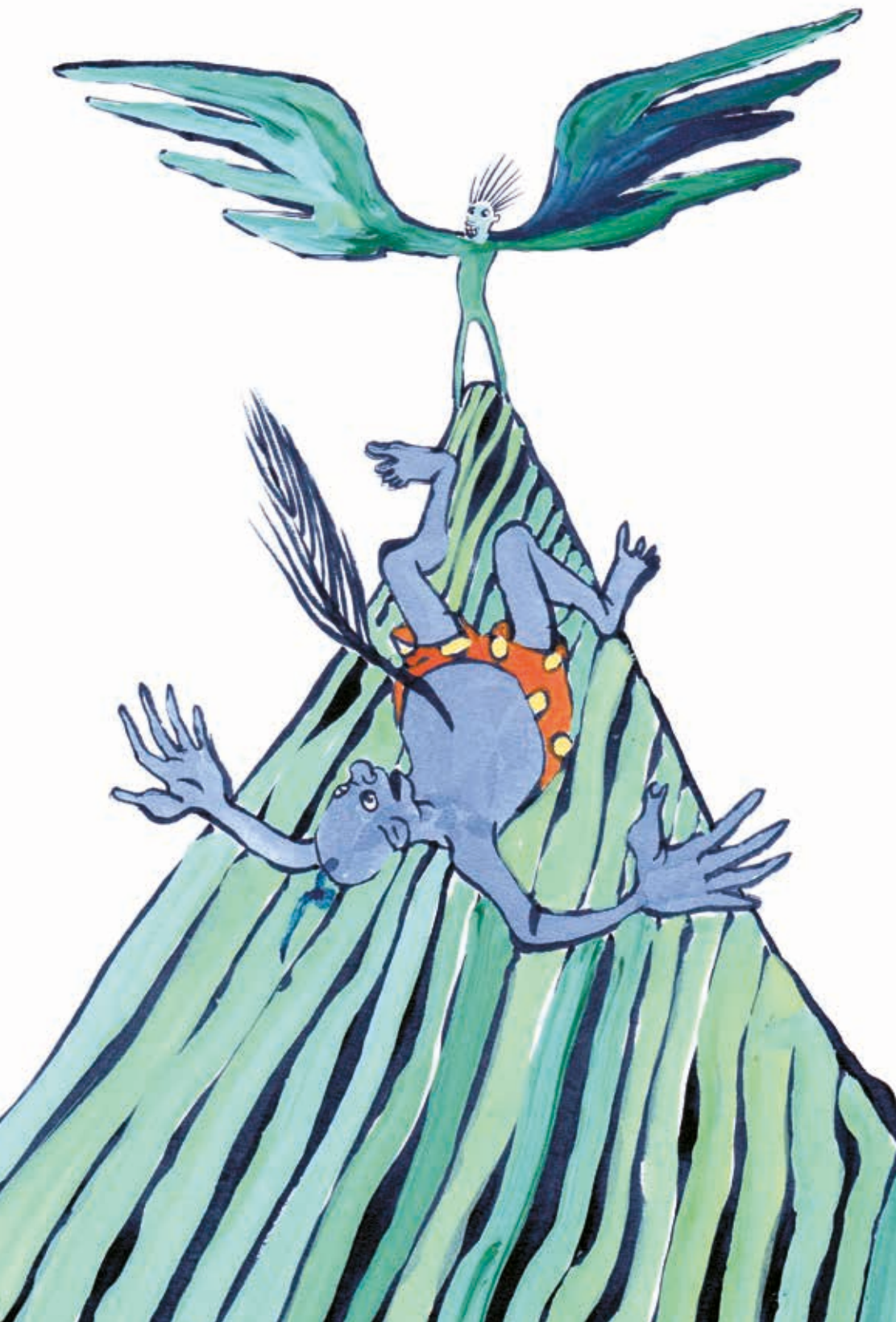
Så græd konen endnu mere. For hun mente jo, at det var helt umuligt at skaffe en englevinge. Men Ædedolken trøstede sin mor og sagde: "Nu tager jeg ud i verden og finder en engel. Og så bliver far rask igen."

Ædedolken rejste over bjerge og gennem dybe dale. Han besøgte alverdens lande uden at møde en eneste engel. Men drengen var lige så beslutsom, som han var stor. Så han gav ikke op. Der gik dage og uger. Endelig fik han øje på en engel. Den sad og lyste på toppen af verdens højeste bjerg. Ædedolken klatrede og klatrede, og til sidst nåede han derop. Englen blev så forskrækket, da den så den kæmpestore dreng, at den bredte sine vinger ud. Og det så voldsomt, at den ene vingespids gik lige gennem drengens hjerte. Med hånden på hjertet begyndte Ædedolken at falde, men englen greb drengen og tog ham med. Og mens de fløj højt op mod himlen, råbte Ædedolken til sin far:

"Far! Nu dør jeg! Hurtigt, fortæl mig, hvem jeg skal give min krops styrke og mine lungers kraft!"

Skovhuggeren hørte sin søns kalden og svarede: "Min søn, giv din krops styrke til vandet og dine lungers kraft til vinden!"

Lige siden har vandet strømmet med større styrke og vindene blæst med ekstra kraft. Og den gamle skovhugger? Ja, han kom sig, for selv samme dag fandt hans kone posen med popcorn under madrassen. Og fra da af knasede mandens knogler aldrig mere. ■

“Er det hele virkelig til mig?”

Guatemala
2015

TEKST OG FOTO: JULIE DALSGAARD KNUDSEN

Teresa og hendes klassekammerater har lige fået frikvarter. Teresa elsker at lege med sine kammerater, og så er hun vild med at tegne. I dag har de tegnet vulkaner i klassen. Teresas skole ligger nemlig ved Atitlán-søen i Guatemala, som er omringet af vulkaner.

Teresa får mere end 1.000 breve

Da frikvarteret er forbi, får hun overrakt flere store kuverter. De er fyldt med postkort fra danske skoleelever, der har læst om hende i LæseRaketten. Hun kigger med store øjne på de ting, hun får, “Er det hele virkelig til mig?” spørger hun og lægger

forsigtigt breve, tegninger og gaver på bordet.

Kaninkort og vulkaner

Hun åbner alle brevene og tegningerne og lægger dem på bordet og beundrer det hele. Hun læser mange postkort. Teresa kan rigtig godt lide et kort med et billede af en kanin. ”Det ligner min yndlingskanin,” siger hun. På Teresas skole har de lige fået kaniner, som bor i et stort bur i haven ved siden af skolen. Teresa synes, det er sjovt, at der er mange børn i Danmark, der har kaniner derhjemme. Hendes yndlingskort er dog et billede af en hundehvalp. ”Den er bare så sød,” siger hun.

Teresa kigger interesseret på et kort med billeder fra Danmark. ”Danmark er flad som en pandekage,” siger hun, da hun får at vide, at der hverken er store bjerge eller vulkaner i Danmark.

Teresa vil dele gaverne med sin bror

Der er mange elever, der har givet Teresa blyanter, tuscher, viskelædere og andre små gaver. ”Dem vil jeg dele med min bror Brayan,” erklærer hun.

Hun pakker brevene sammen. Yndlingskortet med hundehvalpen bliver dog ikke pakket ned, det putter hun i lommen. ”Jeg vil vise det til min mor med det samme,” siger Teresa og løber ud til sin mor med favnen fuld af breve og et stort smil om munden.

Se Teresas hilsen i filmen.

heleverdeniskole.dk/teresa-og-postkortene

Guatemala
2015

Kære Esvin, jeg har læst om dig i Læseraketten

TEKST OG FOTO: JULIE DALSGAARD KNUDSEN

Esvin gør store øjne, da han ser, hvor mange postkort, der gemmer sig i de store brune kuverter. Han sidder sammen med sine søskende på en af sengene i deres hus.

Mere end 1.000 postkort

I starten åbner han forsigtigt nogle enkelte breve og læser dem. Han kigger nysgerrigt på tegningerne. Der går dog ikke lang tid, før han med større iver og energi spreder de mange tegninger, breve, postkort og ting ud på sengen. Hans søskende er næsten

lige så begejstrede over de spændende ting som Esvin.

”Er alle brevene til dig, Esvin?” spørger hans lillebror og prøver at skjule, at han er lidt misundelig. Esvin og hans søskende hjælpes ad med at sortere brevene – danske flag i én bunke, viskelædere, linealer og blyanter i en anden bunke, billeder af kæledyr i en ny bunke...

Messi og postkortene

Men der er én bunke, som hans søskende ikke får lov at røre. Det er den med billeder af FC Barcelona og hans yndlingsspiller Messi. Esvin er begejstret over, at så mange børn i Danmark deler hans interesse for fodbold og favoritholdet FC Barcelona.

Esvin begynder at læse op af et brev fra en pige, der hedder Anna, ”Kære Esvin, jeg har læst om dig i LæseRaketten...” På bagsiden har hun tegnet sig selv ved siden af Esvin med et hjerte ovenover. Da Esvin ser tegningen, rødmer han lidt, men kigger alligevel en ekstra gang og smiler skævt. Esvin og hans bror opdager et billede af Holger Danske. ”Han har et sværd,” udbryder hans bror imponeret. De kan godt lide historien om, at Holger Danske sover og vil vågne op, hvis Danmark kommer i fare. ”Sejt” siger de i kor med store øjne.

Esvin er meget glad for alle brevene. Se filmen med hans hilsen.

heleverdeniskole.dk/esvin-og-postkortene

Bliv klog på Burkina Faso

Lær om landets historie og samtid. Bliv klog på sproget, hverdagen og skolerne. Gå på opdagelse i Burkina Fasos natur og klima, og find ud af, hvilke dyr der lever i landet. Se en masse billeder, og mød nogle af verdens børnearbejdere.

**Se film
og billeder fra
Burkina Faso**

heleverdeniskole.dk/laeseraketten

Kom tættere på børnene i LæseRaketten

Temaet **BURKINA FASOS BØRN** er fyldt med film og billeder. Her kan du lære børnene fra LæseRaketten endnu bedre at kende og blive klog på, hvordan børn og unge lever i Burkina Faso. Du kan tage med Teïdo ud at passe geder og stampe hirse sammen med Fatoumata. Du kan høre Sekouba og hans lillebror øve sig på trommerne og være med til en skoletime i arabisk på Hamidous skole. Du kan også tage med på et stort kvægmarked og møde andre børn fra Burkina Faso, som arbejder på markedet.

Lær om fortællinger og musik, og vær kreativ

Temaerne **KULTUR OG TRADITION** og **VÆR KREATIV** rummer et fantasifuldt univers.

Dyk ned i Burkina Fasos eventyrlige fortælletraditioner. Lyt til musik, og lær om landets musikinstrumenter. Lav masker og smykker, bliv skiltemaler og design dit eget stof. Temaerne sætter nysgerrighed og kreativitet i spil.

heleverdeniskole.dk/laeseraketten

Send Burkina Fasos børn i skole

Teïdo på 8 år går ikke i skole. Han bor i en lille landsby i nærheden af byen Sebba i det nordlige Burkina Faso. Hver dag passer han familiens dyr.

Sådan lever mange børn i Burkina Faso – især ude på landet. Der er ikke tradition for at sende børnene i skole. Ofte har forældrene ikke selv gået i skole og kan ikke læse og skrive. Alle i familien hjælper til med at passe dyr, dyrke jorden, lave mad, vaske tøj...

Arbejdet tager lang tid. Der er ikke elektricitet og vand i husene, og markerne dyrkes uden maskiner.

Skolen er vigtig

Burkina Faso er et af de fattigste lande i verden. Næsten halvdelen af befolkningen er under 15 år. Og der er brug for dem alle sammen, hvis landet skal arbejde sig ud af fattigdommen. Derfor er det vigtigt, at børnene kommer i skole og får en uddannelse. På den måde kan de bedst hjælpe sig selv, deres familier og deres land.

30 % af alle børn i Burkina Faso kommer ikke i skole. Hvis vi sammenligner med en almindelig dansk skoleklasse på 26 elever,

HALVDELEN AF BEFOLKNINGEN I BURKINA FASO ER UNDER 15 ÅR

**For 400 kr.
kan et barn gå
i skole i et år**

ser det sådan ud: 8 elever vil slet ikke være startet i skolen. Og af de 18, der er tilbage, vil mindst 1/3 droppe ud, før de er færdige med skolen. Kun 12 ud af 26 elever vil afslutte skolen.

Jeres indsamling går til:

- **At sende flere børn i skole** – 30 % af børnene i Burkina Faso kommer slet ikke i skole
- **At børnene bliver i skolen og får deres eksamen** – mange børn i Burkina Faso dropper ud af skolen alt for tidligt
- **At give flere lærere en god uddannelse** – mange lærere på landet har ikke en uddannelse
- **At købe flere bøger, hæfter, blyanter** – især de små skoler ude på landet mangler undervisningsmaterialer
- **At holde kurser for forældre** – så de sender deres børn i skole og selv bliver aktive – for eksempel som medlem af skolebestyrelserne

3 UD AF 4 VOKSNE I BURKINA FASO KAN IKKE LÆSE OG SKRIVE

Skolen kan

Når du samler ind, hjælper du børn som Teïdo fra

Hvordan samler jeg ind?

Sælg lodsedler

Din lærer har 80 lodsedler, der koster 20 kr. stykket. Sælg dem til mor, bedstefar eller gå fra dør til dør. Når I har samlet 1.200 kr. ind, får I is til hele klassen. Det er ganske let og svarer til, at I sælger 2-3 lodsedler hver. Din lærer kan bestille flere lodsedler på heleverdeniskole.dk/lodsedler

Fantasifuld indsamling

I kan også finde på jeres egen indsamling. Sælg for eksempel kage eller billetter til jeres eget teaterstykke. Samler din klasse ind på den mest fantasifulde måde, får HELE SKOLEN is.

Fortæl om jeres fantasifulde indsamling på mail til

bsu@ibis.dk og få inspiration på heleverdeniskole.dk/fantasi

Burkina Fasos børn siger tak, og I får is

Børnene i Burkina Faso er langt væk, men de vil stadig gerne sige tak for hjælpen. På deres vegne giver IBIS dig og din klasse lækre is, hvis I indsamler mindst 1.200 kr.

Din klasse kan komme på eventyr

Hvis din klasse er blandt Danmarks bedste til at samle ind og laver en af de største indsamlinger, kan I komme på eventyr. Enten til Fårup Sommerland, Vikingskibsmuseet, Experimentarium, Kattegatcentret, Randers Regnskov, Orion Planetarium eller Sagnlandet Lejre.

ikke vente

Burkina Faso.

For 400 kr.
kan et barn som
Teïdo gå et helt
år i skole

Kattegatcentret
Blid af havet

SAGNLANDET LEJRE

**VIKINGESKIBS
MUSEET**

Experimentarium®
Byg Bliver Livet Nørre Højsø

RANDERS REGNSKOV
TROPICAL ZOO

ORION
PLANETARIUM

Fatoumata

Fatoumatas travle dag

TEKST: DORTHE NIELSEN · FOTO: WILLIAM VEST-LILLESØE

Det er tidligt om morgenen. I tusmørket finder Fatoumata den gule dunk og begiver sig ned til vandløbet. En lang dag er begyndt. Den smalle sti snor sig forbi de runde huse og videre gennem markerne ned til det lille vandløb. Regntiden er ikke slut endnu, så der er masser af vand. Hun har en lille skål med til at fylde dunken – det tager sin tid. Der kan være næsten 20 liter vand i dunken, som hun løfter op på hovedet. Vandløbet ligger en lille kilometer fra huset, og dunken er tung.

Fatoumata er 13 år og bor i landsbyen Djina Ouorou. Den ligger i den sydlige del af Burkina Faso tæt på grænsen til Elfenbenskysten. For at komme til landsbyen kører man ad en smal hullet jordvej. En enkelt motorcykel bumper af sted, men de fleste må gå – både mennesker og dyr. Så langt øjet rækker, er der marker med hirse, durra, majs og bomuld. Træerne langs markerne giver skygge og forsyner landsbyen med brænde. De fleste mennesker her lever af landbrug.

Den store familie

Landsbyen er spredt over et stort område, men Fatoumatas hus ligger tæt sammen med 20-30 andre huse og hytter omkring en fælles plads. Her bor hele hendes store familie med bedste-forældre, onkler, tanter, fætre og kusiner. ”Hvor mange vi bor her?” De voksne griner højt og kigger på hinanden. ”Vi er nok omkring 100,” svarer Fatoumatas onkel, Dramané, da latteren har lagt sig. Fatoumata fortæller, at hun bor i huset med sin far og mor og tre søskende – storesøster Mamou, lillebror Issa og en nyfødt lillebror, som endnu ikke har fået noget navn.

Nu er det blevet helt lyst. I Burkina Faso er dagen og natten lige lange hele året. Det er lyst fra cirka seks morgen til seks aften. Fatoumata sætter vandet ved siden af huset. Hun skal bruge noget af det til morgenmaden. Hun laver tô, som er en slags hirsegrød, der spises med sovs til. Når de har spist, rydder hun væk og vasker sig. Så er hun klar til at gå i skole. Landsbyens børn følges til skole – det tager næsten en halv time at gå derhen. De skal være der klokken otte, og som regel når de det til tiden.

Fatoumata og skolen

”Mit bedste fag er lecture,” siger Fatoumata lidt genert. ”Jeg kan godt lide historierne, og så vil jeg rigtig gerne være god til fransk.” Lecture betyder læsning og er et selvstændigt fag på skemaet. I Fatoumatas landsby taler folk det lokale sprog djula. De fleste voksne kan ikke tale fransk, så der er ikke meget hjælp at hente, når lektierne er svære. ”Jeg kan godt lide skolen,”

Fatoumata sammen med sin bedstefar og onkel.

Der skal mange kræfter til at bære vand og stampe hirse.

fortæller Fatoumata. ”Jeg har gode veninder at snakke med. Min allerbedste veninde hedder Send. Vi hjælper hinanden med at lave lektier i pausen, og når der er tid, leger vi – vi har det sjovt sammen.”

Når skoledagen er slut, skynder Fatoumata sig hjem. Der er stadig meget, der skal gøres. Hun lægger bøgerne fra sig og griber fat i den gule dunk. Der er brug for mere vand. Da hun kommer tilbage, har hendes mor tændt bålet. Mamou og Fatoumata hjælper hinanden med aftensmaden. Som regel spiser de igen tō. Mørket er faldet på, kun skæret fra bålet lyser op. Når opvasken er klaret, sidder familien lidt og snakker, før det er sengetid. De næste to dage er det weekend, og familien får travlt. Bomuldsmarkerne skal luges, for der er meget ukrudt mellem

De fleste landbrug i Burkina Faso passes uden brug af maskiner. Markerne pløjes med en gammeldags plov trukket af okser. Ukrudtet luges med hakker, og høsten foregår med knive og macheter.

rækkerne. Og spanden med hirsemel er næsten tom, så det er også tid til at få stampet mere hirse og sigte det til mel.

Fatoumata vil have en uddannelse

Fatoumata ligger i sin seng under myggenettet. Det har været en lang dag. Men den har også været god, for i dag kunne hun blive i skolen hele dagen. Sådan er det ikke hver dag. Når der skal høstes bomuld for eksempel, må hun ofte blive hjemme og hjælpe med til at få høsten i hus. Børnene i landsbyen er med til at passe jorden, dyrene og husholdningen sammen med de voksne.

Men skolen har været med til at give Fatoumata ideen om at få en uddannelse og arbejde på en skole. Selv om hun er 13 år, går hun kun i 4. klasse. Hun er kommet sent i gang med skolen. Men hun håber på at kunne gøre skolen færdig. Heldigvis synes hendes far og mor, at det er en god ide.

De sidste gløder fra aftenens bål ligger stadig og ulmer, da Fatoumata falder i søvn.

På hjemmesiden finder du en film fra Fatoumatas landsby. Her kan du se, hvordan hun henter vand, luger og stamper hirsemel. Du kan få mere at vide om bomuld og de andre afgrøder og se en af de lege, som Fatoumata og hendes veninder kender.

[heleverdeniskole.dk/
fatoumata](http://heleverdeniskole.dk/fatoumata)

Eventyrbogen og iPad'en

TEKST: NANNA FOSS · ILLUSTRATIONER: SOFIE KAMPMARK

Jeg hader iPad'en. Hader dens høje lyde og dens flimrende lys. Hader, hvordan Konrad og Fie løber om kap op på værelset, så snart de kommer hjem fra skole, og begynder at slå om den. Engang var det mig, de sloges om. Mit eventyrlige indre var børneværelsets største skat. Der var altid kamp om, hvem der skulle sidde på skødet af moren, hvem der skulle vælge eventyr, hvem der skulle bladre.

Det er længe siden nu. Jeg hader, at de ikke læser i mig mere. Hader det så meget, at jeg næsten savner lyden af papir, der flænges, helt inde ved limningen, når de bladrer for voldsomt i mig. Deres fedtede fingeraftryk er falmet på mine sider, og den dråbe saft, som Konrad spildte midt i 'Rødhætte', er tørret så meget ind, at den ikke klistrer længere.

De sover nu. Fies arm hænger ud over sengekanten, og Konrads dyne er gledet ned på gulvet. iPad'en ligger på bordet mellem deres senge, og jeg ligger heroppe på hylden og hader.

"Jeg håber, at dit grimme glasfjæs smadrer en dag," mumler jeg ned til den sorte skærm. Ikke højt selvfølgelig, kun en svag sitren mellem linjerne. "Jeg håber, at Ramasjang og Fruit Ninja kortslutter dig, og at de taber dig i badet eller glemmer dig i solen, så du smelter til en pøl af sort plastik."

IPad'en siger ingenting. Den er sikkert for fin til at tale med os andre. Jeg snakker tit med det andet legetøj om, hvor meget vi hader den. Eller det er mest mig, der snakker. Men de andre føler den samme glemsel, det må de gøre. Prinsessepuslespillet

samler støv ved siden af mig, et tykt lag tørre tårer oven på låget. Playmobil-ridderne står urørte på gulvet, stillet op til et afgørende slag, som aldrig er blevet afgjort. Tegnepapiret ligger i vindueskarmen. Solen har gjort det gult, og huset med flagstangen og den krøllede røg er blegnet.

”Bare vent, vi skal nok få ram på dig,” mumler jeg til iPad’en. Ganske lavt. Puslespillet bliver ked af det, når legetøjet ikke kan enes. Så passer hendes brikker ikke sammen, siger hun. Men hun forstår det ikke. Forstår ikke, hvordan det er at være den, som har boet på værelset, siden Konrad blev døbt. Længere tid end noget af det andet legetøj. Hun forstår ikke helt, hvor forladt man så føler sig.

Konrad elskede eventyr, før iPad’en kom. Især det med Rødhætte. Deres mor plejede at læse højt, når de kom hjem om eftermiddagen. Kiks og saft og rigtige bøger ved spisebordet. Kiksekrummerne knaser mest i historien om Rødhætte. Især i slutningen. Til sidst kunne Konrad fortælle hele historien til moren og Fie, selvom han ikke kunne læse. Men så fik de en iPad i julegave, og der var ikke flere eventyr. Efter skoletid er der lektier og iPad. Nogle af kiksekrummerne er mugne nu. De gnaver mellem mine sider.

”Bare vent,” siger jeg, højere denne gang. Mit omslag laver et hidsigt smæk.

”Læg dig nu bare til at sove,” siger puslespillet søvnigt. Jeg må have vækket hende.

Men jeg vil aldeles ikke lægge mig ned, for så får de i hvert fald aldrig øje på mig igen. Jeg knejser yderst på hylden og venter på min chance for at slå til.

Pludselig en dag er chancen der. Konrad har ligget på gulvet og spillet Minecraft lige under bogreolen. Da moren kalder, glemmer han at lægge iPad'en på plads på bordet. Den lyser et par minutter, før skærmen går i sort.

Jeg vipper langsomt frem på hylden, så jeg kan bedømme vinklen. Hvis jeg rammer rigtigt med et hjørne eller sådan noget, kan jeg måske flække skærmen. Jeg er tung. Der er mange historiers vægt bag mit tykke omslag. Hvis jeg rammer rigtigt, kommer jeg aldrig til at se på den forbandede iPad igen. Jeg mærker beslutsomheden glide ned langs ryggen på mig, en siddende fornemmelse som en lille pegefinger, der mærker de riflede guldbogstaver for første gang. Jeg bevæger mig hen til kanten af hylden. Langsomt, langsomt. Puslespillet må ikke opdage noget. Playmobil-ridderne har nok i deres evighedskrig. Det her er min kamp. Jeg trækker et spor gennem støvet. Støvkorn daler ned mod gulvet, da mine to første hjørner rager ud over kanten. Det gælder om at være hurtig. Hurtig og præcis.

Der lyder trin på trappen. Konrad er på vej tilbage til værelset.

Jeg samler alt mit mod. Rødhættes mod, Snehvides mod og Den tapre skrædders mod, alt sammen koncentreret i ét eneste hjørne, så det bliver så tungt som 1001 nats eventyr i et lillebitte fingerbøl, vægten af alle mine ord i ét eneste punkt.

Så springer jeg. Lufttrykket får mit smudsomslag til at blafre og falde af. Men jeg kan mærke, at der er noget galt. Fordelingen af vægt er forkert. iPad'ens sorte, blanke firkant kommer

nærmere og nærmere, men eventyrene rutsjer rundt inde i mig, balancen er forkert, helt forkert, og jeg lander ikke på et hjørne, men på min stive ryg. Syninger rives over, sider krølles sammen, og noget knækker.

Konrads fødder kommer til syne i døråbningen. Jeg kan mærke iPad'ens blankhed under mig, kan fornemme kold luft mod min ryg, hvor de gyldne bogstaver på omslaget plejer at være.

”Mor,” råber Konrad. ”Eventyrbogen er gået i stykker.” Han samler mig op. Min ryg er leddeløs, siderne er gået fra hinanden. Moren kommer ind på værelset.

”Åh nej Konrad, hvad er der dog sket? Hvordan er omslaget røget af?” Hun lyder ked af det, da hun samler mig op. Som om hun pludselig husker kiksekrummerne og saftpletterne.

”Den faldt ned fra hylden.” Konrad lægger mig på sengebordet og tager iPad’en. Han kan tilsyneladende kun huske Minecraft. Hans fingre tapper hurtigt på iPad’ens glas. Jeg kender de hakke-lyde alt for godt. Minecraft. En sort vrede syder gennem mine bogstaver fra indholdsfortegnelsen til sidste punktum. Det burde være LEGO’et, der var mest fortrønet over det forbandede spil, over at Konrad hellere vil bygge på en skærm end på sit LEGO-bordovre i hjørnet. Men lige nu er det mig, som føler vreden for alt det legetøj og alle de bøger, som samler støv rundt omkring på børneværelset.

Forræder! Har jeg lyst til at råbe uden helt at være klar over, om jeg mener moren eller Konrad eller iPad’en.

Moren sukker. Så går hun ud fra værelset med mig i hænderne.

Nede i stuen lægger hun mig på spisebordet og henter en rulle bred, klar tape og en limpistol. Mens limpistolen varmer op i stikkontakten, mærker jeg eventyrene vride sig angstfuldt indeni. Hvad laver hun? Det burde være en bogbinder, der reparerede mig! Moren drypper skoldende, ujævne striber lim på min ryg, og det sortner for mine bogstaver. Bagefter bruger hun tapen til at sikre sig, at omslaget sidder fast.

Hvilken skændsel! Hvilken ulykke! Jeg føler mig som det tarveligste loppefund, da hun efterlader mig på spisebordet og går ud i køkkenet for at lave aftensmad. Som jeg ligger dér i det svindende aftenlys, mærker jeg fortvivlelsen fra mine eventyr. Alle de bitre tårer, de afhuggede hæle og øjnene, der bliver

stukket ud. Hvert et bogstav føles som en glødende nål gennem siderne.

Mørket sænker sig over stuen. Det er forbi, og der findes ingen lykkelige slutninger.

Men så sker der pludselig noget. En kontakt smælder. Lampen over bordet tændes, og det gungrer af skridt i stuen. Noget landet på bordpladen ved siden af mig. Det er fladt og blankt og sort. Den forræderiske iPad.

”Mor,” råber Konrad. ”Kom og se, hvad jeg har lavet.”

iPad'en lyser op. Konrads fingre bevæger sig hjemmevant hen over dens firkantede verden.

”Jeg har bygget alle eventyrene fra bogen i Minecraft,” siger han. ”Her bor Snehvide. Se, der er et æbletræ ude i haven. Og her er Hans og Gretes pandekagehus ved siden af slottet, hvor Tornerose bor.”

”Hvor er det fint,” siger moren. Hun peger på skærmen. ”Hvad er det?” spørger hun.

”Bedstemorens hus,” siger Konrad. ”Fra Rødhætte. Jeg har bygget en stor seng til hende og et bord, hvor de kan spise kage og drikke saft, efter jægeren har skræmt ulven væk.”

Det snurrer forventningsfuldt i mine eventyr. De var altså ikke gået helt i glemmebogen. Jeg ligger så stille, som var jeg limet fast til bordpladen.

”Mor,” siger Konrad. ”Skal vi ikke læse et eventyr?” Han sætter sig på en spisebordsstol og trækker mig hen til sig ved siden af iPad'en. ”Hvor er Fie? Hun skal høre med. Hun kan nok ikke selv læse dem endnu.” Moren lægger grydelapperne fra sig på bordet og sætter sig ved siden af ham. ”Det er en god ide,” siger hun og smiler. ”Det er virkelig lang tid siden, vi har læst i eventyrbogen sammen.” Konrad råber på Fie, som kommer hoppende ind i stuen og sætter sig på skødet af moren. Konrad begynder at bladere. Hans fingre er fedtede, og krummerne knaser mellem siderne.

Det er, som det skal være. Som om vi altid har siddet sådan her. Bortset fra at det er Konrad, der læser nu. Han er blevet så god til at læse, at han kan lave forskellige stemmer til personerne. Så bliver det mere spændende. De gyser alle tre, da jægeren sprætter ulvens mave op.

Da de er færdige, ligger jeg på bordet, mens de dækker bord til aftensmad. Tapen strammer om min ryg, og limen laver buler bag omslaget. Men de velkendte slutninger gnistrer varmt indeni, halve kongeriger og guldskatte og smilende prinsesser mellem hinanden.

”Og de levede lykkeligt til deres dages ende.” En stemme hvisker ved siden af mig. Det er iPad’en. Den blinker med skærmen, et kort glimt, så Konrad ikke ser det. En firkantet Rødhætte står foran bedstemorens hus og vinker ud til mig.

”Ja,” hvisker jeg tilbage. ”Det gør de.” ■

Djumansi

Djumansi tilhører lobi-folket

TEKST: DORTHE NIELSEN · FOTO: WILLIAM VEST-LILLESØE

Majsplanterne har vokset sig kæmpestore. Pigen og gederne, der bevæger sig på den smalle sti gennem marken, er næsten usynlige. Djumansi på 12 år er på vej tilbage til sit hus. Det ligger i landsbyen Tambili i den sydvestlige del af Burkina Faso. Landsbyens huse er spredt over et stort område. Djumansis hus ligger helt for sig selv omkranset af familiens marker. Stierne snor sig som en labyrint, men pludselig er pigen og dyrene fremme og står i udkanten af gårdspladsen. Her ligger huset med det flade tag, og en stige står klar ved siden af døren. Djumansi går forbi bålpladsen med alle køkkentingene og de to hytter, hvor de opbevarer høsten. Hun binder dyrene ved det store træ og tørrer sveden af panden, mens hun kigger sig omkring.

Lobiernes huse og traditioner

”Min far siger, at vores hus er bygget på en særlig måde, fordi vi er lobier,” fortæller hun, mens hun peger hen på huset. ”Taget er fladt, og vi bruger stiger, når vi kravler derop. Vi har både en stige inde i huset og udenfor. Vi sover på taget, når det ikke regner.” Djumansi har godt set andre slags huse, når hun har været til fest i byen Gaoua. Men alle, hun kender, bor på samme måde som hun selv og hendes familie. ”Vi lobier har også nogle særlige figurer af træ. De beskytter familien og kan give gode råd, hvis der er noget, man er i tvivl om. Min far har fortalt, at de er vigtige for os, fordi de har forbindelse til vores forfædre.”

Djumansis stemme er alvorlig, mens hun forsøger at gengive sin fars forklaring. ”Vi har også et gravsted tæt ved huset.” Hun rejser sig og går over mod en cirkel af sten. Oven på stenene står en lille skål med mad. ”Her ligger min bedstemor begravet,” fortæller hun. ”Hver dag giver vi hende lidt mad og drikke.”

Djumansis familie lever af landbrug

”I min familie er vi syv,” forklarer hun. ”Jeg har to storesøstre og to yngre brødre, og så er der min far og mor.” Djumansis familie lever af landbrug. De dyrker majs, hirse, durra og bønner. De har også geder og høns. Der er mange ting at passe, og huset har hverken vand eller elektricitet. ”Det er mig og mine brødre, der går ud med dyrene, så de kan finde mad.” Hun tænker sig lidt om, før hun fortsætter. ”Jeg henter vand, samler brænde til bålet og vasker op, når vi har spist. Nogle dage laver jeg også mad. Og så har vi en maskine, som kan knuse majs – når majsens er knust, stamper vi det til majs mel. Det hjælper jeg også med sammen med mine søstre.”

Djumansi på vej op ad trappen til husets flade tag.

Djumansi sammen med sin familie. Far og mor - Dimané og Bourobar, de to brødre Papou på 9 år og Ardjouma på 7 år og den ene storesøster Bavargou på 15 år.

Djumansis far, Dimané Kambou, vil gerne tilføje noget: ”Som I kan se, så har jeg kun én arm. Den anden har jeg mistet i en ulykke. Så derfor må mine børn og min kone lave ekstra meget,” forklarer han. ”Ulykken skete, mens jeg var i nabolandet Elfenbenskysten. Jeg var taget dertil sammen med andre herfra for at tjene penge. Det gør vi tit, når høsten er overstået. Jeg arbejdede med at plukke kakaofrugter. En mand tabte en skarp kniv, mens han sad oppe i et højt træ. Den ramte min arm, så jeg fik et stort sår. Vi forbandt det, så godt vi kunne, men da jeg kom frem til hospitalet, kunne armen ikke reddes.” Han sukker og retter lidt på jakken med den raske arm.

Mit bedste fag er natur og teknik

Selv om Djumansi har meget at lave derhjemme, går hun også i skole. Alle eleverne på skolen er lobier. Skolen ligger tre kilometer væk, og hun følges næsten altid med veninderne Antoinette og Kuruna. Alle tre går i samme klasse – 5. klasse. Timerne i skolen ligger fra kl. 8 til 12 og fra 15 til 17. I middagspausen læser de lektier og leger. Nogle gange spiser de også et måltid mad, men tit spiser de kun morgenmad og aftensmad. ”Jeg vil gerne lære meget, så jeg kan blive en vigtig person i min landsby,” siger hun og fortæller, at det bedste fag i skolen er natur og teknik.

”Der viser de os ting – for eksempel har vi et skelet, som vi kigger på,” forklarer hun med et smil. ”Jeg kunne godt tænke mig selv at blive lærer,” siger Djumansi til sidst, og hendes far og mor nikker. Det kan måske godt lade sig gøre.

Til fest i Gaoua

En gang om året er der fest i byen Gaoua, som er den nærmeste store by. Så samles folk fra alle lobi-landsbyerne i området og holder en stor fest. De tager deres fineste tøj på, spiser god mad og synger og danser. Djumansi kender de fleste danse.

Hvert syvende år er festen en djoro. Til en djoro bliver der også sunget og danset, men samtidig får alle de unge undervisning i lobiernes historie og traditioner. Sidste gang, der blev holdt djoro, var Djumansi ikke ret gammel. Så hun kan ikke huske noget fra dengang. Derfor glæder hun sig ekstra meget til den næste djoro, hvor hun er gammel nok til at høre alle de spændende historier. Dem vil hun gerne lære at kende. ”Jeg vil gerne lære det hele.” Hun griner lidt genert, før hun fortsætter. ”...både om skelettet i skolen og om lobiernes forfædre og historie. En lærer skal vide den slags.”

På hjemmesiden kan du læse mere om lobiernes kultur og traditioner og se en film fra Djumansis hus. Djumansi og hendes lillebror viser lidt af dansen gango, som man danser, før man forlader en fest.

heleverdeniskole.dk/djumansi

Telefonfis

TEKST: MICHAEL KAMP · ILLUSTRATIONER: CLAUD RIIS

”Ring igen,” sagde Søren og lo.

Jimmy lo med og fandt klasselisten frem igen. Han lod fingeren glide ned over navne og telefonnumre på eleverne i 6b og standsede ud for Pernilles nummer. Søren nikkede ivrigt. ”Gør det!” Jimmy hostede et par gange for at kvæle den sidste latter, før han tørrede øjnene og tastede Pernilles nummer ind. Hele Jimmys familie havde hemmeligt nummer, så klassekammeraterne kunne ikke se, hvem der ringede eller spore opkaldet bagefter. Den ringede et par gange, før Pernille svarede. ”Hallo?” sagde hun. Jimmy svarede ikke. Han signalerede med en finger på læben til Søren og slugte så meget luft, han kunne nå. ”Hallo?” gentog Pernille, før Jimmy slap luften løs igen. En rumlende bøvns gav ekko i telefonen, så han kunne høre sig selv. Den blev ved og ved. ”Fuck dig!” skældte Pernille, men hun lød usikker. ”Hvem er det? Sig det!”

Jimmy afbrød forbindelsen, før de igen brød sammen i latter. De lo og lo, indtil maverne gjorde ondt og kinderne var våde af tårer. Klokken var to om eftermiddagen og de var kun nået halvvejs igennem weekenden. Søren var på besøg hos Jimmy, og nu lå de begge to og gispede efter vejret, høje af sukkerchok efter al den sodavand, chips og slik de havde indtaget. Jimmys forældre var ikke hjemme, så de behøvede ikke at dæmpe sig. ”Åh,” stønnede Søren til sidst og tog sig til maven. ”Er der mere cola?” Jimmy rystede på hovedet og tørrede øjnene igen. ”Skal vi ikke prøve at skræmme en af pigerne?” spurgte han. ”Sådan for alvor?” Søren nikkede, og Jimmys finger afsøgte igen navnelisten. Han tastede hurtigt Nannas nummer og gjorde tegn til Søren om, at

han skulle være stille. Telefonen ringede. "Ja, hallo?" lød Nannas stemme. Jimmy sagde ikke noget. Han trak vejret dybt og hivende ned i røret. "Hvem er det?" Nanna lød både irriteret og lidt skræmt. "Jeg kan se dig," hviskede Jimmy ned i røret. "Hold op med det fis," svarede Nanna. "Jeg kan se dig igennem vinduet, Nanna. Jeg kigger på dig." "Mark? Er det dig? Det er altså ikke sjovt." "Jeg kommer i nat, Nanna," Jimmys stemme blev dybere og hæser for hver sætning. "Jeg kommer efter dig i nat. Når du sover."

Forbindelsen blev afbrudt, og drengene knækkede igen sammen af grin. "Hvor fedt!" lo Søren. "Igen, igen!" Jimmy smilede og rømmede sig. Det kradsede i halsen når han skulle forvrænge stemmen på den måde. Han tastede de første fire cifre i Rebekkas nummer, før fingeren smuttede og ramte nogle tilfældige taster.

"Hovsa," sagde han, da der kom alt for mange cifre, og forventede den kendte hyletone, når nummeret ikke fandtes. Han satte telefonen mod øret. "Den ringer," sagde han til Søren. Søren rykkede tættere på for bedre at kunne høre. "Jeg tror ikke, de tager den," sagde Jimmy, men i samme øjeblik lød der et klik og en susen. Det lød som om, nogen havde taget den, men forbindelsen var meget dårlig. Jimmy lyttede til den elektroniske, brusende støj i den anden ende af røret og skulle til at afbryde, da en stemme i det samme sagde: "Er der nogen?" Det var en mandestemme. Dyb og mørk. Den var svag, som kom den langt, langt væk fra.

"Hallo? Er der nogen?" gentog stemmen, og Jimmy måtte tage tilløb.

"Jeg ved, hvad du har gjort," brummede Jimmy ned i røret så dybt han kunne.

"Hvor er du?" svarede stemmen.

"Jeg ved, hvad du har gjort. Jeg har set det."

Der blev helt stille i røret, og Jimmy kastede et blik på Søren, der gav ham tommelfingeren opad.

"Hvem er det?" spurgte stemmen.

"Jeg er dit værste mareridt," sagde Jimmy. "Jeg er ham, der ved det hele."

Endnu en pause.

"Hvem ... er ... du?" sagde stemmen meget langsomt.

"Du er færdig!" vrængede Jimmy. "Jeg kommer efter dig i nat, og så er du færdig!"

Et brøl rungede i den anden ende af røret. Et langstrakt, fordrejet brøl, der fik Jimmy til at lette fra sengen. Han afbrød forbindelsen, og de begyndte igen at le.

"Han blev godt nok sur," lo Søren og tørrede sine øjne. Jimmy stønnede og tog sig til maven. Det var hårdt at være så opkørt. Han rakte hånden ned i den nærmeste slikpose og proppede de to sidste skumfiduser i munden. "Skal vi ringe til flere?" spurgte Søren, og Jimmy rakte ud efter telefonen. Den ringede lige før hans fingre nåede den. Så højt, at det gav et sæt i dem. "Erhk ..." hostede Jimmy, der var ved at sluge en skumfidus. Han så kort på displayet og tyggede så hurtigt han kunne. "Hemmeligt nummer," sagde han og åbnede telefonen. "Det er min mor." Søren nikkede og tog en håndfuld slik, da Jimmy satte telefonen til øret. "Det' Jimmy," sagde han. Der lød et klik og en susen, som om forbindelsen ikke var god. "Hallo?" prøvede han. "Mor?"

Så lød en velkendt stemme, som fik ham til at stivne på stedet. "Jeg kan se dig," hviskede stemmen. Jimmy stirrede på Søren med store øjne og kunne mærke en kold rislen ned ad ryggen. Det var hans egen stemme. "Jeg kan se dig igennem vinduet." Jimmy afbrød og kastede telefonen fra sig. "Hvad nu?" spurgte Søren. Jimmy svarede ikke. Han stirrede på mobilen i sengen, som var det en stor fed edderkop, han lige havde fundet. "Hvad sker der?" insisterede Søren. "Det var mig selv," sagde Jimmy og sank en klump. "Fuck dig. Du prøver bare at skræmme mig," sagde Søren og kastede en pude efter ham.

Jimmy ignorerede puden. Han havde mistet al lyst til sjov og ballade. Telefonen ringede igen, og både Jimmy og Søren spjættede. Jimmy stirrede på displayet, der blinkede i takt med ringetonen. Hemmeligt nummer. Til sidst rakte han ud mod telefonen og samlede den op, idet den holdt op med at ringe.

"Pyh," sagde han og satte telefonen mod øret alligevel. Omgående blev øret fyldt med den susende, brusende støj fra en dårlig forbindelse, og Jimmy kunne igen høre sin egen stemme.

"Jeg kommer efter dig i nat. Når du sover." Men denne gang var stemmen ikke den eneste. Der var andre lyde i støjen. Flere stemmer som lå lige under overfladen, så han ikke kunne høre,

hvad de sagde. Nogen råbte. Andre græd. Han slap telefonen, som om han havde brændt sig og sprang op fra sengen, så skålen med chips væltede. Søren så på ham med en rynke i panden.

"Slap nu af, Jimmy. Det er sgu ikke sjovt længere," sagde han og børstede chips af tøjet. Jimmy hev efter vejret og så rundt i værelset. Der var masser af gemmesteder. "Hvad fanden sker der?" peb han. Søren skulle til at svare, da hans egen telefon ringede. Han stivnede og så ned på displayet, før han himlede med øjnene og tog den. "Det er Søren," sagde han og vrængede ad Jimmy. Der var ikke umiddelbart nogen reaktion. "Hallo?" sagde Søren. "Hvem er det?" Så kunne Jimmy selv på afstand høre en hviskende stemme sige noget til kammeraten. Søren blev helt bleg. Han afbrød forbindelsen og smed telefonen på gulvet.

"Er det dig, Jimmy?" spurgte han usikkert. "Hvis det er noget, du laver, så sig det nu! Ellers bliver jeg fandeme sur." Jimmy rystede på hovedet. "Jeg ved ikke, hvad der foregår," sagde han med store øjne.

Jimmys telefon ringede igen. Displayet lyste på sengen, mens den ringede igen og igen. Jimmy rørte sig ikke. Søren heller ikke. Til sidst blev den tavs. Et øjeblik efter begyndte Sørens telefon at ringe. "Nej," sagde Søren kort og snuppede telefonen fra gulvet. Han holdt den langt fra kroppen, som om den var giftig, og slukkede for den. "Sådan," sagde han til Jimmy og lod telefonen falde tilbage på gulvet. Jimmy skyndte sig over til sin egen telefon. Den begyndte at kime igen, lige da han slukkede den. Displayet blev mørkt og en lettelse bredte sig i brystet.

"Fuck," sagde Søren. "Hvem tror du det var?" Jimmy trak lidt på skuldrene. Skrækken sad stadig i ham. "En af pigerne, måske?" foreslog han, men han troede ikke selv på det. "Jeg skal hjem," konstaterede Søren og rejste sig. Ingen af dem havde lyst til mere slik og hygge. Jimmy fulgte Søren til døren. Han skammede sig over det, men hver gang de åbnede en dør, gav det et lille jag igennem ham. Han var bange. Bange for at der skulle stå nogen.

”Søren?” begyndte han, da vennen tog sin jakke på ved hoveddøren. Søren så på ham. ”Skal vi ikke sove sammen i nat? Hjemme hos dig? Bare for sjov?” Søren stivnede et øjeblik, men nikkede så. ”Jo. Jo, det kan vi godt. Kommer du over efter aftensmaden, så?” Jimmy nikkede.

Søren vinkede og smækkede døren efter sig inden Jimmy gik ind i stuen. Jimmy lod blikket feje rundt og kunne ikke lade være med at bemærke, hvor mange steder nogen kunne ligge skjult. Bag sofaen, under bordet, bag gardinet. Han sukede. Nu måtte far og mor gerne snart komme hjem.

Dagen skred langsomt fremad. Timerne strakte sig uendeligt foran Jimmy, der sad i sofaen med benene trukket op under sig og ventede på, at forældrene skulle komme hjem. Da de endelig kom hjem, var chokket kommet lidt på afstand. Han havde stadig ikke lyst til at sove alene og spurgte om lov til at sove hos Søren. Det var i orden. Det gjorde de tit. Han overvejede, om han skulle ringe til Søren og give besked, men når han sad med den slukkede telefon i hånden, kunne han ikke få sig selv til at tænde den. Han skulle ikke nyde noget af at sidde med den, hvis den ringede igen.

Efter aftensmaden pakkede han lidt skiftetøj til dagen efter, sagde farvel til forældrene og gik ud ad hoveddøren. Han var knap nået halvvejs ned ad indkørslen, da en mørk skikkelse dukkede op foran ham.

”Hey,” sagde Søren. Jimmy spjættede forskrækket. ”Fuck dig, mand,” stønnede han med en hånd på brystet. Hjertet hamrede af sted.

”Undskyld, men vi kan ikke være hos mig alligevel. Min mor får besøg af sin nye kæreste. Kan vi ikke være her i stedet?” Jimmy pustede og forsøgte at få pulsen ned i normalt tempo. ”Selvfølgelig,” svarede han. Søren’s mors nye kæreste var en røv. De gad ikke være der, hvis han også kom. ”Kom, mand. Vi går lige ind og siger det til de gamle, og så ser vi en film. Er du frisk?” Søren så lidt mat ud. Det var ikke så godt hjemme hos ham for tiden, vidste Jimmy. Han klappede kammeraten på skulderen, og de gik indenfor.

Samme nat lå Jimmy og stirrede op i loftet. Klokken havde passeret midnat, og han kunne ikke sove. Søren lå med ryggen til på en madras på gulvet og havde tilsyneladende ikke de samme problemer. Hans tunge vejrtrækning var den eneste lyd i huset. Jimmy betragtede kammeratens sovende skikkelse. Han havde ondt af ham. Søren’s forældre var blevet skilt for nogle år siden, og han kunne ikke lide, når moren fandt nye kærester. Det var hårdt. Han havde været helt tavs under filmen og var ikke rigtig i humør til slik og hygge, så de gik tidligt i seng. Nu virkede hele situationen med opkaldene lidt fjollet. Han kunne ikke regne ud, hvordan de havde gjort det, men nogen måtte vide, at det var dem, der havde lavet telefonfis.

En bil kørte forbi udenfor, og lange skygger strakte sig hen over loftet, da lyset passerede. Det lignede lidt fingre. Jimmy havde været bange for den slags skygger, da han var mindre, men nu var han ikke længere en lille dreng. Kun tøs drenge var bange for mørket. Alligevel hævdede han sig på albuerne og kastede et blik på Søren’s ryg. Selvom han lå med ryggen til, kunne Jimmy se, at han havde åbne øjne. Søren lod bare, som om han sov. Var han også blevet bange? Blikket gled hen på skamlen ved siden af sengen, hvor hans tøj lå i en bunke med den slukkede mobil øverst. Han havde ikke turde tænde den igen.

Hvor åndssvagt, egentlig.

Han lagde sig på siden, så han stadig kunne se Søren og tog mobilen. Der var ikke noget at være bange for. Hvor dum kunne man være? Han tændte telefonen og satte den på lydløs, mens han holdt vejret. Der var kommet 73 opkald, mens den havde været slukket og over 20 sms'er. Opkaldene var fra et hemmeligt nummer, og Jimmy følte igen uroen brede sig i kroppen. Hvem fanden ringede så mange gange, når telefonen var slukket? Han sank en klump og begyndte at læse sms'erne. En masse fra klassen og nogle andre venner havde skrevet til ham. Rare sms'er. Gode at læse i mørket, når hjertet slog lidt for hurtigt.

Den sidste var fra Søren. Sendt klokken 23. Hvorfor kom du ikke? Skulle vi ikke sove sammen?

Jimmy stivnede. Lå som frosset fast i sengen, indtil displayet igen blev mørkt, og skyggerne omsluttede ham. ■

Sekouba

Sekouba spiller i et band

TEKST: DORTHE NIELSEN · FOTO: WILLIAM VEST-LILLESØE

Hænderne danser hen over trommeskindet. Rytmen er fast og hurtig. Så skifter den pludselig og bliver lang-sommere og blødere. Det er Sekouba på 14 år, der spiller på djembe, den vestafrikanske tromme. Foden markerer rytmen, ansigtet er koncentreret. Blikket lidt fjernt.

”Jeg føler mig altid bedre tilpas, når jeg har spillet,” forklarer han. Hænderne hviler fortsat på trommeskindet, mens han tænker sig om. ”Jeg nyder at spille – det er det bedste, jeg ved.” Sekouba har det ikke fra fremmede. Hans far er en berømt djembe-spiller, hans mor synger, hans bedstemor har sunget, da hun var yngre, og flere andre i familien spiller musik. ”Jeg har trommet så længe, jeg kan huske. Jeg var nok tre-fire år, da jeg startede, ligesom Aziz,” fortæller han, mens han peger hen på sin lillebror. Aziz på fire år med gavtyveansigtet står klar med den lille tromme. Han vil ikke gå glip af noget. Hvis der skal spilles, så er han klar.

Arias, hans musiklærer, lytter og nikker, mens Sekouba fortæller. ”Sådan er det med musiker-familier, grioter, som vi kalder dem. Der er altid nogle i de familier, som ikke kan lade være med at spille. De er født til det,” fastslår han. ”Det er en følelse, en nødvendighed, som kommer indefra.” Sekouba smiler genert, men det er præcis sådan, han har det. Musikken er vigtig for folk i Burkina Faso. Den holder fast i traditioner og fortællinger. Den er med til at skabe sammenhold og identitet.

Grioterne er familier af sangere og musikere, som fører den burkinske musiktradition videre. Sekoubas band spiller også traditionel musik. Lige nu spiller de en sang, som handler om kærlighed. Den hedder ”Keïra” og bliver tit spillet til bryllupper.

Sekouba og hans band

Sekouba og hans familie bor i byen Bobo-Dioulasso – i daglig tale Bobo. Det er Burkina Fasos næststørste by, som huser mange musikere og andre kunstnere. Sekoubas band har spillet mange gange i Bobo. Men de har også været i Banfora og flere gange i hovedstaden Ouagadougou. ”Det bedste ved at optræde med bandet er bifaldet. Det opmuntrer én til at øve sig og blive bedre,” fortæller han. Men han er også glad for, at bandet tjener penge, når de optræder. ”Jeg vil gerne kunne leve som musiker engang, og så skal jeg jo kunne tjene penge til min familie.” Sekouba bor sammen med sin mor og sine fem søskende. Hans far, Kassoum Diarra, bor i Italien, hvor han spiller musik og underviser i djembe. De tre storesøstre og den ene lillebror spiller ikke musik – det er Sekouba, lillebror Aziz og hans mor,

Sekoubas band består ud over ham selv på djembe af Framck Amzi, fløjte, Yaya Diabaté, balafon (xylofon), og hans mor Sali Dao, sang. Lillebror Aziz spiller på en lille tromme og er med, når de øver. I dagens anledning spiller Arias med på sin n’goni.

Sekoubas farmor Keïlo Sakone er 85 år. Hun har selv sunget, da hun var yngre.

som fører familie-traditionen videre. I huset bor også farmor, en af onklerne og hans børn.

Skolen er også vigtig

Selv om Sekouba er vild med at spille musik, så kan han også godt lide at gå i skole. Han går i 8. klasse og mangler altså et år mere, før grundskolen kan afsluttes. Men han regner med at fortsætte i gymnasiet, som varer tre år ligesom i Danmark. Han kan bedst lide at læse – og allerhelst bøger om geografi. ”Man får svar på mange interessante ting i bøgerne. Der er tit svar på noget, jeg har gået og tænkt over,” forklarer han. Han tror selv, at hans interesse for faget geografi hænger sammen med ønsket om at se mere af verden. En anden god ting ved skolen er kammeraterne. ”Jeg har mange venner fra skolen. Min bedste ven hedder

Lektierne laves som regel i familiens stue. Her ser de også tv.

Aziz Traore – vi snakker meget sammen, og så spiller vi fodbold. Når vi spiller fodbold, er vi mange, så er det sjovest.” Der er også nogle af vennerne, som spiller musik, men de spiller faktisk aldrig sammen. ”Jeg vil helst spille musik med mit band,” siger Sekouba og trækker lidt på skuldrene.

Lektierne laver han næsten altid sammen med sin lillebror Aboubacar. ”Jeg hjælper ham, hvis der er noget, han ikke kan finde ud af. Men vi har det også hyggeligt imens,” siger han.

Fremtiden tilhører musikken

Skolen er vigtig, men der er ikke tvivl i Sekoubas sind: ”Jeg skal være musiker – sådan ER det bare.” Han kan slet ikke forestille sig en anden fremtid. Han bruger tid på musikken hver eneste dag. ”På skoledage er der ikke så meget tid, men jeg øver mig alligevel en times tid efter skole. I weekender og ferier spiller jeg nok to timer hver dag,” mener han. Og så er der tiden med bandet, hvor de øver sammen og beslutter, hvad de skal spille til næste optræden. ”Det er min store drøm at rejse rundt i verden og spille musik, og drømmen skal nok gå i opfyldelse,” siger han med glæden lysende ud af øjnene.

På hjemmesiden kan I høre Sekoubas band spille sangen "Keira" og læse mere om grioter og de særlige vestafrikanske musikinstrumenter.

heleverdeniskole.dk/sekouba

Send verdens

Vi gør det igen

I 2016 holder vi Aktionsdag igen - og det er vigtigere end nogensinde. Vi skal have de sidste 58 millioner børn i skole. Og der skal uddannes flere lærere. Derfor holder vi Aktionsdag i uge 17.

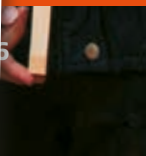
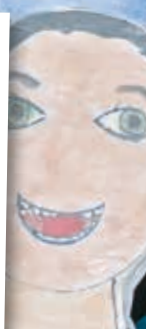
13 år i træk har danske skoleelever sammen med IBIS holdt Aktionsdag. I har sunget, danset, holdt taler, skrevet postkort og sendt balloner til vejrs for at fortælle politikerne, at alle børn har ret til at komme i skole og få god undervisning. Det har hjulpet. I dag kommer 9 ud af 10 børn i verden i skole.

Vær med

Kig på billederne og se filmen, som fortæller hele historien om aktionsdagene. Følg med i programmet for Aktionsdagen på heleverdeniskole.dk/aktionsugen

86

børn i skole

Vær med
Følg med i programmet
for Aktionsugen på
heleverdeniskole.dk/
aktionsugen

heleverdeniskole.dk/
aktionsugen

Verden har fået nye mål

Verdens ledere har vedtaget en fælles plan for udviklingen i verden. 17 nye verdensmål har set dagens lys. Verdensmålene gælder for alle lande i verden – både rige og fattige.

Her kan du se oversigten over alle målene.

Der er seks mål, som vi især arbejder med i IBIS:

- God uddannelse til alle – der er stadig 58 millioner børn, som ikke kommer i skole
- Afskaffelse af fattigdom
- Mindre ulighed
- Mere lighed mellem kvinder og mænd (og piger og drenge)
- Bekæmpelse af klimaforandringer
- En fredeligere verden

Vi kan kun gøre verden til et bedre sted, hvis vi arbejder sammen. Derfor er verdensmålene en fælles plan. Målene har betydning for din fremtid. På hjemmesiden kan du se, hvad du selv kan gøre.

Miljø- og Fødevareministeriet har bidraget til materialet.

heleverdeniskole.dk/verdensmaalene

Læs mere om verdensmålene på hjemmesiden

Anna

Anna og demokratiet

TEKST: DORTHE NIELSEN OG ZEMBA SOUMAILA

FOTO: FREDERIC YAMEOGO OG WILLIAM VEST-LILLESØE

”Min onkel, mine brødre og deres venner deltog i demonstrationen. Vi var alle sammen imod kuppet. Men min far og mor forbød mig og mine små søskende at gå ud. Vi var faktisk temmelig bange.”

Anna Siego er 13 år og bor i Ouagadougou, Burkina Fasos hovedstad. Hun sidder uden for sit hus, hvor alt ånder fred og ro, og fortæller om nogle dramatiske dage i september. Kuppet og demonstrationerne, som hun taler om, fandt sted onsdag den 16. september 2015. Den dag blev landets præsident, Kafando, og premierminister, Zida, taget til fange af en general og en gruppe soldater fra præsidentgarden. Generalen gik på tv og fortalte om deres kup. Folks reaktion kom hurtigt – i løbet af få timer var de store pladser og gader i Ouagadougous centrum fyldt med mennesker, som var imod kuppet. Blandt dem var altså Annas brødre.

Burkina Fasos nyere historie - et kort overblik

For at forstå de hurtige reaktioner fra folk, er det nødvendigt at gå lidt tilbage i landets historie.

Burkina Faso har været et selvstændigt land siden 1960. I de 56 år har militæret haft magten i lange perioder, og landet har oplevet en del militærkup. Det har været svært at få demokratiet til at fungere. De forskellige regeringer har ikke skabt tilstrækkelig udvikling i landet. Burkina Faso er stadig et af verdens fattigste lande.

Fra 1987 og frem til 2014 hed præsidenten Blaise Compaoré. Han var også kommet til magten ved et militærkup. Det var ham, der oprettede præsidentgarden. Den bestod af 1.300 soldater, som havde ansvaret for præsidentens sikkerhed. Præsidentgardens soldater var godt trænet, de havde mange nye og moderne våben og stor magt. I de 27 år blev der afholdt flere valg, som Compaoré vandt stort – men hans parti blev ofte kritiseret for at svindle med stemmerne. I 2014 ville han ændre Burkina Fasos grundlov, så han kunne vælges igen. Men utilfredsheden var blevet for stor. Folk ville ikke have flere år med Campaoré. De gjorde oprør med store demonstrationer, og til sidst måtte Campaoré flygte ud af landet. I stedet blev der indsat en præsident og en regering, som kun skulle sidde ét år – det år skulle de bruge på at forberede et demokratisk valg. Valget var planlagt til d. 11. oktober – så kuppet fandt sted kun tre uger før. Folk ville ikke finde sig i, at valget blev aflyst.

Annas mor Catherine følger med, mens Anna bliver interviewet.

Den fredelige demonstration i byen Gaoua.

Annas familie snakker om politik

Anna bor sammen med sin far og mor og sine seks søskende. Begge forældrene har gået i skole, og det gør deres børn også. Anna går i 7. klasse, og både i skolen og derhjemme har de snakket om det kommende valg. Anna fortæller, at hun havde store forventninger til valget: ”Jeg håber på store forandringer i landet efter et demokratisk valg. Præsidenten og politikerne skal sørge for, at folk har arbejde og et godt sted at bo. Der skal være råd til mad, og det skal ikke koste penge at gå i skole og få sin eksamen,” siger hun.

Demonstrationer i hele landet

Det var ikke kun i hovedstaden Ouagadougou, der blev protesteret. I alle byer gik folk på gaden for at vise deres støtte til den afsatte præsident og hans regering. Et eksempel er byen Gaoua i det sydvestlige Burkina Faso. Det er i det område, Djumansi bor.

Her gik folk med hinanden i hænderne gennem byen. Folk var vrede over kuppet, men stemningen var fredelig – der var plads til alle. Kvinder, mænd og børn. Der var dyttende biler og motorcykler, slagord og masser af grønne grene som tegn på de fredelige hensigter.

Burkinernes kamp for demokrati

Kupmagerne holdt kun en uge. De havde næsten ingen opbakning. Onsdag d. 23. september blev præsident Kafando genindsat. Der var heldigvis mange, der ønskede det demokratiske valg gennemført.

Burkinerne og deres organisationer var blevet stærkere – fagforeninger, studentergrupper og politiske partier. Politi og gendarm holdt sig væk fra gaden og lod folk demonstrere. Militæret støttede folket. De gik mod hovedstaden for at få præsidentgarden til at overgive sig og blive en del af det almindelige militær. Desuden kom nabolandenes præsidenter til landet og forhandlede med kupmagerne.

Den 29. november 2015 blev der afholdt valg i Burkina Faso. Burkinernes vilje til demokrati var stærkest.

Fred kan udvikle vores land

De første dages demonstrationer kostede elleve døde og flere hundrede sårede, da præsidentgarden affyrede skud for at opløse demonstrationen. Men resten af ugen forløb fredeligt.

”Mine brødre kom hjem og fortalte, at demonstranter afspærrede veje og brændte bildæk af – men de havde ingen våben.” Annas blik er alvorligt, da hun fortsætter. ”Hvis Burkina Faso får demokrati, bliver der fred, og med fred kan vores land udvikle sig.”

heleverdeniskole.dk/anna

På hjemmesiden kan du se en film fra demonstrationerne i byen Gaoua og læse mere om Burkina Fasos historie. Du kan også finde ud af, hvordan det gik med valget.

Hamidou

Uddannelse skaber fred

TEKST: DORTHE NIELSEN · FOTO: WILLIAM VEST-LILLESØE

” Hvis alle mennesker i et land har en uddannelse, giver det et mere fredeligt samfund uden konflikter.” Ordene kommer fra 18-årige Hamidou. Det er tydeligt, at han har tænkt meget over det med skoler og uddannelse. ”Uddannelse kan bringe mennesker ud af fattigdom, og man lærer sine rettigheder at kende,” fortsætter han sin tankerække.

Hamidou bor i byen Dori i det nordøstlige Burkina Faso. Han har sine forældre og sine seks søskende i byen. Men han bor ikke i familiens hus mere. Der er ikke plads til dem alle sammen, så han er flyttet hen i nabohuset, hvor han deler et værelse med sin ven Abdouh. De har ingen møbler i værelset og sover på madrasser på gulvet. Men det gør ikke noget, for de har det hyggeligt sammen.

Han er dog ikke helt på egen hånd. Hver dag kommer hans mor eller en af hans søstre med mad til ham. Hans far er landmand og har et stykke jord uden for byen, hans mor passer hus og børn og laver mad til den store familie. ”Hverken min far eller mor har gået i skole. Men de støtter, at alle vi børn får en uddannelse,” fortæller han.

Skolen i Bafélé

Hamidou går i 6. klasse. Da han var yngre, gik han ikke i skole. Men i moskeen hørte han om en skole, som blev bygget i landsbyen Bafélé, som ligger fem kilometer uden for byen. Den fik hurtigt ry for at være den bedste skole, og her ville han gerne gå. Det fik han heldigvis lov til. Sammen med nogle af sine

Hamidou og Abdoulah er glade for deres værelse. Som I kan se, er der strøm til deres tv og mobiltelefoner.

kammerater går han hver dag hele vejen til skolen. Hvis de er sent på den, løber de. Landsbyen ligger tæt på ørkenen, og det er umuligt at cykle derud, fordi vejen er så sandet. Bafélé er en helt almindelig landsby, hvis 3000 indbyggere bor i små lerklinede huse.

Men deres skole har altså et særlig godt ry. Der går 436 elever på skolen, lige mange drenge og piger. Foran døren til klasseværelset står en stor samling farverige sko og sandaler, for eleverne tager skoene af, før de træder ind i lokalet. Klasseværelset har kun ét bord, det er lærerens kateder. Bagest i lokalet er der bænke, og foran bænkene ligger der tæpper, som man også kan sidde på. En stor tavle dækker den ene væg, ellers er der tomt.

Hamidous skole er en muslimsk skole, en madrassa, som de kaldes. Skolen er en del af det almindelige skolesystem, og det betyder, at eleverne har præcis de samme fag som i en kommunal skole ud over arabisk. Hamidous yndlingsfag er matematik. ”Jeg er rigtig god til matematik,” siger han med et skævt grin.

Hamidou underviser i arabisk

Men det fag, som Hamidou bruger mest tid på, er arabisk. ”Vi lærer arabisk for at kunne læse koranen, den er jo skrevet på arabisk,” forklarer han. ”Når jeg har fri, underviser jeg yngre børn i arabisk i moskeen. Jeg tjener ikke penge på det. Det er noget, jeg gør frivilligt.” Hamidou kan godt lide at dele sin viden med andre. ”En god muslim deler, hvad han har og kan,” fastslår han. Det er også derfor, han gerne vil uddanne sig som lærer, og han vil gerne undervise på en madrassa. ”Som lærer kan man hjælpe andre og på den måde få tak fra både mennesker og gud,” siger han.

Der er altid børn, der leger ved Hamidous værelse. Motorcyklen er ret sej, synes de.

Religion er vigtig

Religion er vigtig for Hamidou. Han vil gerne være en god muslim. "Islam er den bedste religion," siger han og nikker alvorligt. "Jeg synes, det ville være nemt, hvis alle var muslimer." Han sidder lidt i tavshed og tilføjer så: "Men altså, jeg har også gode venner, som er kristne, og vi har mange ting til fælles." Han slår lidt ud med armene, mens han tjekker mobiltelefonen. "Når vi er sammen, spiller vi fodbold og snakker om alt muligt, men allermest om fremtiden. Vi snakker rigtig tit om, hvordan vi forestiller os, at vores fremtid skal være. Og vi har ret forskellige ideer," forklarer han. Der er flere af hans venner, der gerne vil ud at rejse. Men for Hamidou er det ikke så vigtigt at komme til udlandet. Han har været i nabolandet Niger, fordi han har familie dér. "Men jeg vil til gengæld meget gerne til Bobo-Dioulasso. Jeg har hørt, at der skulle være en meget berømt madrassa i byen. Det er min lærer, Amadou Dicko, der har fortalt det. Det kunne være spændende at se den skole."

Jeg tror på mit land

Hamidou er lige fyldt 18 år, og det betyder, at han har stemmeret. Der skal snart afholdes valg i Burkina Faso. Det er det første frie valg i 27 år, og derfor er valget vigtigt, mener Hamidou. "Men jeg nåede ikke at registrere mig som vælger," fortæller han og rynker panden. "Det er rigtig ærgerligt. Jeg mener, det er vigtigt at udtrykke sin mening. Min far skal stemme, og det vil jeg også sørge for at kunne ved næste valg."

Burkina Faso er et fattigt land, men Hamidou har tillid til, at landet nok skal klare sig i fremtiden. "Jeg er stolt af mit land og tror på det," som han udtrykker det. "Og når jeg får en uddannelse, kan jeg bidrage til udviklingen."

På hjemmesiden kan du se film fra madrassaen og høre Hamidou læse højt fra koranen på arabisk. Du kan også få mere at vide om byen Dori og det berømte kvægmarked.

heleverdeniskole.dk/hamidou

MARTINE NORRØ

Min oldefar var storfanger

TEKST: LINDA LASSEN · ILLUSTRATIONER: MARTINE NORING

Deres nye historielærer hed Sune. Han var gammel, mente pigerne. I hvert fald for gammel til, at han lagde mærke til, om de havde makeup på, eller hvordan deres hår sad. Emil, Bertels bedste ven, syntes Sune var ”flad”. ”Han kan ikke se forskel på en fodbold og en håndbold,” sagde han foragtligt. Kendskabet til fodbold var Emils målestok. Han ville være professionel fodboldspiller og mente derfor kun, han behøvede at gøre sig umage i idrætstimerne og i matematiktimerne. ”Jeg skal jo sørge for ikke at blive snydt med kontrakten,” sagde han selvbevidst.

Bertel vidste, han aldrig selv blev professionel. Han havde for korte ben. Så når de voksne spurgte, hvad han ville være, når han blev stor, sagde han bare større, så grinede de, og han slap for at svare.

Isa sad ved vinduet, og solen skinnede ind på hendes lyse hår, der nåede hende til skuldrene. Bertel kunne godt lide at se på hende. Hun havde det med at bide sig i læben, når hun skulle sige noget, og hun rødmede let. Bertel syntes, det så sødt ud, men det sagde han ikke til nogen.

”Vi skal i gang med den nyere danmarkshistorie.” Sune smilede. ”I har jo lært om Danmark helt fra sagntiden med Den gamle Vermund og Uffe hin Spage – og de første konger ...

”Gorm den Gamle,” fløj det ud af Isa, og så rødmede hun.

Sune nikkede: ”Ja, kan du huske flere?”

Det kunne hun, og dem, hun ikke kunne huske, kunne de andre. De nåede helt frem til Frederik den 7. og grundloven.

”Det er derfra, vi taler om den nyere danmarkshistorie.” Sune fortalte om grundloven, der betød at alle – ikke kun kongen og de rigeste – skulle være med til at bestemme. I første omgang gjaldt grundloven dog kun for nogle få mænd. Kvinder og tjenestefolk kunne ikke stemme.

”Nu skal I finde ud af, hvad jeres forfædre lavede. Om de gik i skole, hvor gamle de blev, og hvor mange søskende de havde. I skal lave et slægtstræ.”

Sune tegnede på tavlen, hvordan et slægtstræ så ud. Emil gabte. ”Sådan et lavede vi i første klasse.”

Sune smilede. ”Det ved jeg, men dengang var det kun jeres forældre og søskende og bedsteforældre, I skulle skrive på, og det var mest for, at I skulle kende forskel på en farfar og en morfar.” Pigerne fniste, og Emil opgav at komme videre med sin protest.

”I kan lave jeres slægtstræ på nettet,” sagde Sune, og så blev det straks lidt mere spændende.

Flere havde allerede deres bærbare fremme, og snart var alle i gang.

”Og der skal laves historier om mindst to personer fra slægts-træet. I kan læse historierne op eller genfortælle dem ud fra jeres egne noter. Det er ikke et spørgsmål om at stave rigtigt. Det er et spørgsmål om at lære jeres historie at kende.” Sune lød helt højtidelig, og Emil gabte igen. Endelig var det frikvarter. Vejret var godt, og de styrtede over til fodboldbanen.

Bertel glemte alt om slægts-

træet indtil om aftenen, da de sad hjemme omkring spisebordet.

”Nå, hvad har I lavet i skolen i dag,” spurgte faderen. Det spurgte han om hver dag, og Bertel plejede bare at sige: ”Ikke noget særligt,” og så snakkede de om noget andet. Men ikke i dag.

Moderen lagde gafflen fra sig. ”Noget har I vel lavet? Hvad med jeres historielærer. Hvordan går det med ham?” Hun havde hørt ham og Emil snakke om, at Sune var kedelig. ”Han ved mere om Gorm den Gamle end om Messi,” havde Emil sagt og fået moderen til at le. Emil kunne altid få alle til at le. Han skulle have været her nu, så havde han fundet på noget sjovt at sige.

Bertel fortalte om slægtstræet. ”Vi skal både finde navne og historier. Det er, fordi vi skal lære danmarkshistorien på en anden måde.” Han regnede med, at forældrene ville synes, det lød underligt. Men faderen nikkede. ”Det lyder spændende. Du kan spørge farfar og farmor på søndag, når vi skal besøge dem.”

Bertels farfar havde været togfører i 40 år og kørt for både de kongelige og andre kendte. Han elskede at fortælle om alle de mennesker, han havde mødt. Farmoderen havde været sygeplejerske. Hun kunne også mange historier.

”Hvad så med mine oldeforældre?” spurgte han. De var jo kun tilbage til omkring 1950. Han regnede i hovedet: Hvis han skulle have styr på sin slægt helt tilbage til grundloven, manglede han i hvert fald oldeforældre, tipoldeforældre og tiptipoldeforældre.

”Din oldefar kom fra Als. Han gik i tysk skole. Hvis de snakkede dansk i skolen, fik de spanskrør eller eftersidninger.”

Bertel lyttede interesseret. Faderen snakkede videre – om en tiptiptipoldefar, der havde gået i skole et sted, hvor der var 100 børn i klassen. ”Jeg har et brev, hans lærer har skrevet, hvor han klager over, at Anders ikke gider sidde i skolen og lære salmevers. Han ville hellere være soldat. Det blev han så. Han faldt på Dybbøl i 1864.”

Moderen havde taget af bordet og sat sig ind i stuen og tændt for fjernsynet. Nu rejste faderen sig også.

Om søndagen fik Bertel sin farmor og farfar til at fortælle om deres arbejde, om deres søskende og om deres skolegang – og det, de kunne huske om deres forældre.

Bertel skrev det hele ned. Han begyndte faktisk at synes, det var helt sjovt.

I historietimen spurgte Sune, om de var kommet i gang. Det var de fleste. Emil syntes, det var noget pjat. Han skulle være fodboldspiller, ikke historielærer, men da han hørte om Bertels tiptiptipoldefar, der var faldet i krigen i 1864, blev han alligevel interesseret. Næste dag kom han begejstret og fortalte, at hans oldefar havde spillet på førsteholdet i Danmarks ældste fodboldklub, og at hans oldemor havde haft 10 søskende. ”De sov i kommodeskuffer.” Han rullede med øjnene ved tanken.

De snakkede om det i frikvartererne. ”Min oldemor gik kun i skole hver anden dag,” sagde Emma.

”Oh, det var tider.” Emil lo højt.

Emma så vredt på ham. ”Hun ville have været lærer, men hun skulle ud og malke køer allerede dagen efter, hun blev konfirmeret.”

”Det var synd,” mumlede Emil med røde ører. Han sværmede for Emma, men det var der ingen andre end Bertel, der vidste.

Bertel var nået langt med sit slægtstræ, men manglede sin mors familie. Han vidste kun, at hendes forældre var døde.

”Hvad ved du om dine forældre?” Bertel spurgte sin mor, der stod og lavede mad. Hun gav sig til at skramle med gryderne, og Bertel måtte gentage sit spørgsmål.

”Min mor var fra Esbjerg,” sagde hun. ”Hendes forældre var fiskere. Min oldefar havde to brødre. Den ene døde på havet.”

Bertel så for sig, hvordan oldefaderen iført stort regnslag og hat og med havskummet sprøjtende om sig stod og hev et net fuld af fisk i land. Han syntes, han havde set et billede af sådan en fisker i en eller anden bog.

"Har vi billeder af ham?" spurgte han.

"Nej, de var vist for fattige til at lade sig fotografere," mente moderen.

"Hvad så med din fars familie?"

"Min farfar var fra Grønland." Moderens stemme lød underlig.

"Grønland! Det var godt nok en nyhed. Hvorfor havde moderen aldrig fortalt om det?"

"Har du været i Grønland?" spurgte han.

"Nej, det er meget dyrt at rejse til Grønland."

Bertel kunne fornemme, at moderen ikke havde lyst til at snakke om Grønland, men det var for spændende til, at han kunne lade det ligge. Så var han jo også selv lidt grønlænder, og det var måske derfor, han ikke var så høj.

"Ligner jeg din grønlandske familie?" spurgte han.

"Ja lidt." Moderen sagde ikke mere, men næste dag havde hun alligevel fundet et gammelt fotografi. Det var et ungt par i smukke sælskindstragter.

"Det er dine oldeforældre." Hun pegede på manden. "Din oldefar var storfanger."

"Hvad er en storfanger? Han er jo ikke særlig stor." Bertel så igen på billedet. Oldefaren var lille og firkantet, men han så rar ud.

"Det var ham, der skulle sørge for, at de andre i bygden fik mad nok, fordi han var den dygtigste fanger. Han var også den bedste til at ro i en kajak. Der var det vigtigere at være stærk end at være høj."

"Hvad med din far. Blev han også storfanger?"

Moderen rystede på hovedet. "Min fars forældre boede i en bygd, men omkring 1960 bestemte regeringen i Danmark og myndighederne i Godthåb – som i dag hedder Nuuk, at nogle bygder skulle nedlægges, og de folk, der boede der, skulle flyttes ind til nogle store boligblokke inde i Godthåb.

"Hvor dumt," sagde Bertel vredt.

”Ja, måske. I hvert fald var det svært at flytte væk fra et sted, hvor alle kendte alle og hjalp hinanden. I en lejlighed skulle hver familie klare sig selv, og det var det ikke alle, der kunne. Min farfar kunne ikke holde det ud. Han savnede at sidde i sin båd og at gå på jagt. Der var ikke noget arbejde i Godthåb, der passede til ham.

Min far var en kvik dreng, og regeringerne i Danmark og Grønland mente, at de kvikkeste børn skulle til Danmark for at gå i skole. Bagefter skulle de tilbage til Grønland og være med til at skabe et moderne Grønland.”

”Et moderne Grønland?” Bertel så på sin mor. Pludselig lagde han mærke til, at hun havde brune øjne, og at de var en lille smule skæve. Hun så en lille smule grønlandsk ud.

”Ja, min far blev sendt til Danmark. Og han kom ikke tilbage. Han fandt en kæreste i Esbjerg. De blev gift og fik mig og mine søskende.” Bertel nikkede. Han kendte kun moster Sofie, men vidste, at moderen havde flere søskende. De boede langt væk, derfor sås de ikke.

Nu blev han nysgerrig: ”Hvor bor dine andre søskende?”

”I Grønland.” Moderen sagde ikke mere, men Bertel var sikker på, at der var mere. Der var noget, moderen ikke ville fortælle.

Han skrev det ned, hun havde fortalt. Han så sin oldefar for sig i en lille lejlighed i en boligblok, berøvet sin båd og sine jagtredskaber.

Han gik ind i stuen. "Hvad døde oldefar af?" spurgte han. Moderen svarede ikke. Bertel opdagede, at hun sad og græd.

Faderen gik med ham tilbage. "Din oldefar skød sig," sagde han. "Han kunne ikke holde ud at leve i den boligblok."

"Hvad så med oldemor?"

"Hun blev gammel. Men jeg har aldrig set hende."

"Hvad døde mormor og morfar så af?"

"Din mormor døde af kræft. Men hun var sej. Hun smed din morfar ud, fordi han drak. Det skulle hendes børn ikke udsættes for." Faderen trak vejret som for at samle kræfter. "Vi ved ikke, om han lever. Sidst vi hørte noget, gik han rundt i Esbjerg og tiggede for at få råd til en øl.

"Din mor kan ikke holde ud at snakke om det, og du kan nok forstå, hun ikke er glad for, at du fortæller den historie omme i skolen."

Det kunne Bertel godt.

Han kom i tanker om noget. "Hvad hed de? Det må jeg vel godt sige."

"Din oldefar hed Bertel, og din morfar hed Jacob."

"Bertel ... så jeg er opkaldt efter min oldefar. Storfangeren. Ham der skød sig."

Faderen nikkede og gik tilbage til moderen.

Bertel tænkte meget på sin oldefar, der sad i sin kajak og fangede sæler, og på sin morfar, der måske gik rundt et sted i Esbjerg. Han kunne godt forstå, moderen ikke havde lyst til at tænke på det. Men han kunne ikke slippe det.

Da Emil havde sværget ikke at fortælle det videre, fortalte Bertel ham historien.

"Hvorfor tager vi ikke til Esbjerg og leder efter ham?" spurgte Emil. "Vi blaffer. Der er kun 20 km. Det går sagtens."

Næste dag pjækkede de. De traskede rundt i Esbjerg hele dagen. De fandt flere mænd, der sad på byens bænke og drak øl. De spurgte, om de kendte en gammel grønlander, der hed Jacob. Det gjorde de ikke. "Vi leder videre i morgen," sagde Emil. De tog til Esbjerg næste dag og næste igen. De snakkede med mange gamle mænd, men ikke med nogen, der hed Jacob og var født i Grønland.

Om aftenen kom faderen ind til Bertel. "Jeg har hørt, du og Emil pjækker fra skolen. Hvad har I gang i?"

Bertel blev nødt til at fortælle, at de ledte efter morfaderen.

"Det må du overlade til os voksne. Du skal bare passe din skole," sagde faderen bestemt, og Bertel måtte love at standse eftersøgningen.

Dagen efter skulle de have historie. De fleste havde fået lavet deres slægtstræer.

Nogle havde tipoldeforældre, der havde været soldater og sørøvere. Der var også nogle, der havde været modstandsfolk under anden verdenskrig. Oles oldefar var rejst til USA. Han var blevet mormon.

"Sådan en med flere koner?" spurgte Emma.

"Nej, han havde kun min oldemor," svarede Ole vredt.

Bertel fortalte om sin farfar, der havde været togfører og kørt med de kongelige, og om sin oldefar, der var storfanger i Grønland og skød sig, da han skulle bo i en lejlighed. Han sagde ikke noget om sin morfar.

"Hvorfor er det mest mændene, der har lavet noget spændende?" spurgte Emma. Kvinderne har bare født børn og passet hus."

"Der var meget mere at lave i hjemmene før i tiden," sagde Sune, "især på landet, hvor de fleste boede. Både manden og konen og børnene måtte hjælpe til. Men da der blev mindre at lave, fordi man fik maskiner, rejste mange mennesker ind til

byerne, og så fik kvinderne også arbejde uden for hjemmet. Min egen oldemor blev forskolelærerinde. Det var fint for en kvinde dengang.”

”Hvad er en forskole?” ville en vide.

”Det var en skole for de mindste klasser. Dengang troede man, kvinderne kun kunne undervise de yngste. Og de fik selvfølgelig også mindre i løn.”

Nogle af pigerne fniste.

Isa havde siddet tavs, men da turen kom til hende, sagde hun lavt og hurtigt, som om det var en remse, hun havde lært udenad: ”Min oldemor var nattevagt på sygehuset. Men ... hun tog tilløb: ”Min oldefar var nazist. Han kom i fængsel efter krigen og døde dér.”

Der blev helt stille. De havde set masser af film og læst bøger om anden verdenskrig. Nazisterne var onde mennesker, der slog jøder ihjel og forfulgte alle, der ikke gjorde som de sagde. Og sådan en var Isas oldefar.

”Ved du mere om ham?” spurgte Sune. Nej, Isa vidste ikke andet end det. ”Min oldemor blev meget gammel. Jeg har et billede af hende, hvor hun holder mig, da jeg lige er blevet døbt.” Isa havde billedet med.

Der var også andre, der havde billeder med. Der blev ikke snakket mere om Isas oldefar.

I frikvarteret gik Bertel hen til Isa. ”Jeg synes, du var modig at fortælle det om din oldefar, selvom ...” Han gik i stå. Så tog han sig sammen: ”Min morfar er måske bums i Esbjerg. Du må ikke sige det til nogen. Jeg har lovet min mor ...”

Isa så på ham. Solen skinnede i hendes hår. Hun glippede med øjnene. Bertel syntes, hun så ud, som om hun havde grædt. Men det var jo ikke hendes skyld, at hendes oldefar havde været nazist.

”Jeg vil være sygeplejerske, når jeg bliver voksen,” sagde hun. ”Hvad vil du?”

Bertel ledte efter noget sjovt at sige, men han var helt tom. "Det ved jeg ikke," indrømmede han. "Måske vil jeg til Grønland. De mangler folk. De er kun 56.000 mennesker til at lave alting. I Danmark er vi 6 millioner, og landet er meget mindre." Han kom i tanker om noget.

"Ham nazisten," han rødmede, "det var jo din fars farfar. Kendte han ham?"

Isa nikkede. "Det er så underligt. Min farfar siger, han var rar. Han spillede kort med ham og gav ham slik."

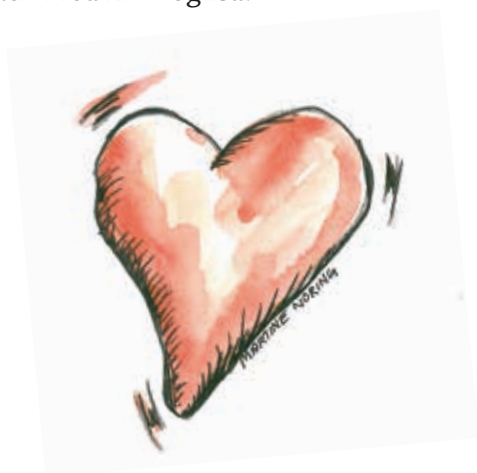
Frikvarteret var slut, og de gik ind.

Isa smilede til ham. Bertel var varm indeni af glæde, selv om det var trist med hans morfar. Og ligeså trist med Isas oldefar. Hvad var værst – at være nazist eller bums?

Han opgav at spekulere på det. Glæden over Isas smil fyldte mest. Og hun var ikke historie. Hun var lige nu, i dag og i morgen og forhåbentlig i så lang tid, som han kunne tænke frem.

Nogle dage senere fortalte forældrene, at morfaderen levede. "Han bor i Grønland sammen med moster Naja og hendes børn," sagde Bertels far. "Til sommer tager vi til Grønland og besøger din mors familie."

Moderen så glad ud, og Bertel glædede sig til at komme i skole og dele nyheden med Emil og Isa. ■

LæseRaketten 2016

1. oplag

© Forfattere, illustratorer,
fotografer og IBIS
978-87-87804-67-7

En særlig tak til forfattere og illustratorer, som har stillet deres materiale gratis til rådighed.

Tak til Eva Mondrup, Eva Isager og Alexander Bach for kommentarer og korrektur.

Indholdet i LæseRaketten 2016 er udelukkende IBIS' og forfatternes ansvar og kan på ingen måde ses som et udtryk for donorerers eller sponsorerers synspunkter.

LæseRaketten 2016 er udgivet med støtte fra Danida

Redaktion

Dorthe Nielsen, Helle Gudmandsen

Foto

William Vest-Lillesøe, Dorthe Nielsen,
Julie Dalsgaard Knudsen, Frederic Yameogo,
Lotte Ærsøe, Bertil Suadicani, Amanda Kirkebække,
Sarai Lækkegaard og Kira Boe.

Forsidefoto: William Vest-Lillesøe

Grafisk tilrettelæggelse

Peter Waldorph

Tryk

Nørhaven Paperback A/S
Printed in Denmark

Distribution

IBIS
Vesterbrogade 2B
1620 København V
Tlf.: 3535 8788
www.ibis.dk

Læs mere om bogens
forfattere og tegnere på
hjemmesiden
heleverdeniskole.dk/
[forfattere2016](http://forfattere2016.heleverdeniskole.dk/)
heleverdeniskole.dk/
[tegnere2016](http://tegnere2016.heleverdeniskole.dk/)

IBIS
Uddannelse skaber udvikling

Teïdo

I år handler LæseRaketten om Burkina Faso. Når I læser historierne, kommer I vidt omkring i landet, som er et af de fattigste i verden. Nogle af landets børn og unge inviterer jer på besøg i deres hverdag. De fortæller om deres liv og også om deres håb og drømme for fremtiden.

Hamidou

Mod nord tæt på Sahara ørkenen møder I to drenge. Deres liv er meget forskellige. Teïdo lever sammen med sin familie i en lille landsby, hvor han passer familiens dyr. Han går ikke i skole. Hamidou bor i byen Dori. Han går i skole og underviser andre børn i arabisk i sin fritid.

Anna

I hovedstaden Ouagadougou bor Anna, som fortæller om en særlig uge, hvor burkinerne demonstrerede for demokrati i landet. Længere mod vest ligger Bobo-Dioulasso. Her bor djembe-spilleren Sekouba sammen med sin familie.

Sekouba

I LæseRaketten er der også fem historier, som danske forfattere har skrevet til jer. De er både alvorlige, tænsomme, sjove og uhyggelige. Dem kan I glæde jer til.

Fatoumata

Verden har fået nye mål. Ét af dem handler om retten til at gå i en god skole. Der er stadig 58 millioner børn i verden, som ikke går i skole. Når I arbejder med LæseRaketten, er I med til at gøre opmærksom på det.

Rigtig god fornøjelse med LæseRaketten 2016.

Djumansi

